

Knjiga alata za rad s mladima u organiziranju socio-ekoloških projekata kao metodologija za prevenciju napuštanja škole

Sufinancira
Europska unija

PROJEKT:

Projekte ECO zajednice koje vode mladi za sprječavanje napuštanja škole financira Agência Nacional para a gestão do programa Juventude em Acção, portugalska nacionalna agencija za upravljanje programom Erasmus+ Mladi na djelu.

PARTNERI NA PROJEKTU SU:

DOTS – COOPERATIVA DE INOVAÇÃO SOCIAL PARA A TRANSFORMAÇÃO SOCIAL, CRL ; PORTUGAL
POVEZNICA DMT SRL; ITALIJA
CENTAR ZA NEFORMALNO OBRAZOVANJE I CELOŽIVOTNO UČENJE, SRBIJA
LEARNING WIZARD DOO, HRVATSKA

IZDAVAČ:

CENTAR ZA NEFORMALNO OBRAZOVANJE I CELOŽIVOTNO UČENJE, SRBIJA

UREDNIK:

DANIJELA MATORČEVIĆ

AUTORI:

DANIJELA MATORČEVIĆ
SONJA BADJURA
JELENA ILIĆ
MARTA MONTEIRO
ČEDO VELAŠEVIĆ

PRIJEVOD S ENGLESKOG:

ČEDO VELAŠEVIĆ

GRAFIČKI DIZAJN:

RAMONA SCINTU
ANNA RUSINOVA

Sadržaj

04 UKRATKO O PROJEKTU

06 UVOD I STRUKTURA KNJIGE ALATA

07 1.DIO: KONCEPTI I PREPORUKE

- 08 Važnost NFO za razvoj mladih
- 09 Kako organizirati NFO radionice za mlade u riziku od prekida školovanja
- 10 Strategije regrutiranja i motiviranja mladih u riziku od prekida školovanja
- 11 Mentorstvo mladih za provedbu projekata (eko) zajednice i korištenje osobnog razvoja za postizanje akademskih ciljeva i ciljeva učenja

13 2. DIO: RADIONICE ZA RADNIKE S MLADIMA (I UČITELJE) ZA RAZVOJ KOMPETENCIJA MLADIH ZA ORGANIZIRANJE SOCIO-EKOLOŠKIH PROJEKATA

- 14 Kad je manje više – princip 5R
- 17 Inicijative za energetske učinkovitost
- 21 Kampanja za zeleni promet
- 25 Umjetnički pristup zaštiti okoliša
- 28 Održivi turizam
- 31 Jedemo li svoj otpad?
- 35 Osnove zelene gradnje
- 37 Pokretanje ekološki prihvatljivog poslovanja
- 41 Održive životne prakse
- 44 Održivo vrtlarstvo
- 47 Vodstvo i timski rad u ekološkim projektima
- 50 Upravljanje projektima i planiranje ekoloških inicijativa
- 53 Učinkovite komunikacijske i prezentacijske vještine
- 55 Strategije prikupljanja sredstava za projekte
- 57 Kreativne i uključive vještine rješavanja problema u ekološkim projektima
- 59 Rješavanje sukoba i vještine pregovaranja unutar zajednice
- 62 Upravljanje vremenom i određivanje prioriteta za uspjeh projekta
- 65 Društveni mediji i marketing za projekte (eko) zajednice
- 67 Vještine zagovaranja i lobiranja za projekte (eko) zajednice
- 70 Inkluzija i interkulturalno učenje u projektima (eko) zajednice
- 72 Književnost

UKRATKO O PROJEKTU

Napuštanje školovanja u Europi se smatra ozbiljnim problemom, a uzrokovan je siromaštvom, iseljavanjem, ali i raznim društvenim čimbenicima koji mladima uskraćuju iskustveno učenje i pozitivno okruženje u njihovim školama. Iako postoje mnoga poboljšanja u obrazovnom sustavu i obrazovni zakoni koji se provode kako bi se poboljšala situacija i smanjila stopa odustajanja od školovanja, taj je fenomen još uvijek prilično prisutan, posebice u nekim regijama i ruralnim područjima. Školsko okruženje još uvijek se ne smatra u potpunosti atraktivnim za mlade, naprotiv, može biti potencijalni prostor za zlostavljanje, vršnjačko nasilje, a osim toga nije usmjereno na kontinuirano pružanje aktivnosti koje potiču socijalnu uključenost mladih.

Ideja da se mladi kroz angažman i potporu svojih škola uključe u društvene i ekološke projekte u svojoj zajednici, posebice u regijama gdje je stopa osipanja visoka, glavna je motivacija da se ovaj projekt realizira i dobije odgovarajuća financijska potpora. Stopa odustajanja od školovanja kao fenomen još uvijek je prilično prisutna u našim zemljama unatoč naporima vlada da donesu nove zakone i propise za inovativnije i praktičnije pristupe obrazovanju, te unatoč naporima nastavnika da svojim učenicima omoguće kvalitetno učenje.

Stopa napuštanja škole može se povećati zbog mnogih čimbenika kao što su siromaštvo, emigracija, zlostavljanje u školama, nedostatak društvenih interakcija i uključenosti u školsko okruženje, nedostatak razvoja kritičkog mišljenja među mladima u školama, nedostatak sposobnosti prihvaćanja prisutnosti drugu kulturu i prihvatiti različitost i to slično. Nabrajajući sve ove razloge koji uzrokuju povećanje ili stagnaciju stope napuštanja školovanja, može se zaključiti da postoji hitna potreba ponuditi učinkovita dugoročna rješenja koja nude privlačno, interaktivno, inkluzivno i motivirajuće školsko okruženje za sve mlade u zemljama partnerskih organizacija i diljem Europe kako bi podržali cilj EU-a da se stopa napuštanja škola zadrži ispod 9% do 2030.

Načela neformalnog obrazovanja prihvatio je velik broj mladih diljem Europe i svijeta, koji ga smatraju vrlo atraktivnim i praktičnim. S druge strane, formalne obrazovne ustanove ne uključuju nužno interaktivne prostore i aktivnosti za svoje učenike. Metode rada s mladima i NFO potiču motivaciju i interakciju te prihvaćanje različitosti među mladima. Iako postoji velik broj različitih programa neformalnog obrazovanja, još uvijek postoji veliki jaz između mladih radnika i nastavnika u školama, koji bi suradnjom mogli dovesti do plodonosnih rezultata i prevencije napuštanja škole kombinacijom formalnog i neformalnog pristupa obrazovanju, obrazovnim metodama, kao i kroz razmjenu praksi, podršku u procesima i poticanje mladih da postanu aktivni građani.

Ovaj projekt koristi inovativan pristup različitim aktivnostima, uključujući pridružene partnere iz različitih sektora, uključujući škole, kako bi se prepoznale potrebe mladih. Glavni cilj je pružiti rješenja koja se smatraju privlačnima i korisnima za zajednicu i okoliš u isto vrijeme, promičući uključenost i raznolikost u obrazovanju, radu s mladima i lokalnim zajednicama.

SPECIFIČNI CILJEVI PROJEKTA SU:

- Osnaživanje mladih u organizaciji socio-ekoloških projekata i jačanje njihovih kompetencija kroz inovativne alate i online tečaj o pokretanju i provedbi aktivnosti u okviru zelenih usluga u zajednici i obrazovnih programa;
- Jačanje kapaciteta osoba koje rade s mladima u suradnji sa školama za smanjenje stope odustajanja od školovanja kroz razvoj programa socijalne službe i obrazovnih programa za mlade studente (uključujući one iz ranjivih skupina) kroz inovativni nastavni plan i program;

- Razmjena dobrih praksi između 4 europske zemlje s različitim realnostima u pogledu stope napuštanja škole i aktivnog građanstva mladih u zajednicama i povećanje partnerstva za umnožavanje rezultata projekta diljem Europe

PROJEKTNE AKTIVNOSTI SU:

- A1 – Upravljanje projektima
- Prvi sastanak projektnog tima – online
- O1 Knjiga alata za rad s mladima u organizaciji socio-ekoloških projekata kao metodologija prevencije napuštanja škole
- O2 Online tečaj za mlade o koracima za organiziranje projekata (eko) zajednice
- Drugi sastanak projektnog tima – online
- O3 Kurikulum obrazovanja mladih radnika u suradnji sa školama/učiteljima za smanjenje stope osipanja kroz razvoj društveno korisnih programa i programa učenja za mlade učenike
- Lokalni/nacionalni treninzi
- Nacionalna konferencija – PT
- Nacionalna konferencija – HR
- Nacionalna konferencija – IT
- Međunarodna konferencija – RS
- Drugi sastanak projektnog tima – Evaluacijski sastanak

UVOD I STRUKTURA KNJIGE ALATA

Knjiga alata za rad s mladima u organizaciji socio-ekoloških projekata nastala je i osmišljena kao metodologija za prevenciju napuštanja škole. Posebno je osmišljen kao inovativni materijal s praktičnim radionicama i preporukama koje radnici s mladima mogu koristiti u radu s mladima. Cilj priručnika je pružiti osobama koje rade s mladima i učiteljima sveobuhvatan skup radionica i alata za neformalno obrazovanje za podršku mladim ljudima u razvoju kompetencija potrebnih za organiziranje ekoloških projekata u njihovim zajednicama. Radionice su osmišljene kako bi motivirale mlade za razvoj ekoloških projekata u svojim rodnim mjestima, a uključuju mentorski proces za vođenje i praćenje napretka uključenih mladih ljudi.

Priručnik se sastoji od radionica neformalnog obrazovanja koje su neovisne jedna o drugoj i mogu se koristiti pojedinačno. Bit će korisna i za osobe koje rade s mladima i za nastavnike formalnog obrazovanja koji ih žele implementirati u svojim školama ili u suradnji s organizacijama za rad s mladima u svojim zajednicama.

Struktura priručnika sastoji se od dva glavna dijela. Prvi dio sastoji se od uvodnog dijela s preporukama kako organizirati NFO radionice za mlade, kako regrutirati i motivirati mlade koji su u riziku od napuštanja školovanja da pohađaju radionice te kako ih nakon toga mentorirati da stvarno provedu ekološke projekte u svojim zajednicama i šire koristili to novo iskustvo za daljnji osobni razvoj i za svoje akademske/školske ciljeve učenja. Drugi dio sastoji se od 20 radionica i alata korisnih osobama koje rade s mladima (i učiteljima) za razvoj kompetencija mladih za organiziranje socio-ekoloških projekata unutar zelenih društvenih usluga i obrazovnih programa. Prvih 10 radionica ima ekološku tematiku, a drugih 10 radionica usmjereno je na razvoj relevantnih kompetencija. Popis tema predstavljenih na radionicama je sljedeći: ponovna uporaba i recikliranje materijala, energetska učinkovitost, zeleni transport, zaštita okoliša kroz umjetnost, održivi turizam, gospodarenje otpadom, zelena gradnja, zelena poduzeća, održivi život, održivo vrtlarstvo, vodstvo i timski rad, upravljanje projektima i planiranje, komunikacijske i prezentacijske vještine, prikupljanje sredstava i budžetiranje projekata; kreativno i inkluzivno rješavanje problema, rješavanje sukoba i pregovaračke vještine, upravljanje vremenom i određivanje prioriteta, društveni mediji i marketing za projekte zajednice, vještine zagovaranja i lobiranja za projekte (eko) zajednice, uključivanje i interkulturalno učenje u projektima zajednice.

Svaka radionica uključuje specifične interaktivne aktivnosti, igre, igranje uloga, probijanje leda i rasprave relevantne za razvoj ciljanih vještina i znanja.

1.DIO

KONCEPTI I PREPORUKE

Važnost NFO za razvoj mladih

Neformalno obrazovanje (NFO) je inovativan pristup obrazovanju usmjerenom na učenika koji unapređuje formalni obrazovni sustav pružajući mladima smisljena i primjenjiva iskustva učenja. NFO nudi fleksibilne i prilagodljive mogućnosti učenja koje se mogu prilagoditi interesima i sklonostima učenika svakog učenika. Kada je riječ o razvoju kreativnosti, kritičkog mišljenja, učinkovite komunikacije, timskog rada, vodstva, vještina rješavanja problema i ukupnih međuljudskih vještina, NFO je pravi pristup i metoda za mlade, odrasle i djecu. Metode i aktivnosti NFO također su pozitivne u smislu prihvaćanja različitosti, poticanja inkluzije i povećanja motivacije onih koji u njima sudjeluju.

Nadalje, kroz svoj kurikulum i metode, NFO osposobljava mlade ljude za građansko sudjelovanje pomažući im da razviju vrijednosti i sposobnosti potrebne za aktivno građanstvo. Karijerni i profesionalni razvoj još je jedan aspekt važnosti NFO za razvoj mladih, jer im pruža praktične vještine i iskustva potrebna za brzu prilagodbu poslu koji obavljaju. To također uključuje stjecanje digitalnih vještina, programe vođenja, aktivnosti timskog rada i još mnogo toga.

Kako organizirati NFO radionice za mlade u riziku od prekida školovanja

Postoje različite NFO metode i pristupi koje treba uzeti u obzir pri organiziranju NFO radionica za mlade u riziku od prekida školovanja. Ispod je nekoliko koraka i pristupa koje treba uzeti u obzir prilikom organiziranja NFO radionica.

• KORAK 1: RAZUMIJEVANJE CILJNE SKUPINE:

Važno je znati i razumjeti interese, izazove i pozadinu mladih ljudi koji su u opasnosti od napuštanja škole. Iz tog razloga nužan je kontakt i razgovor s učiteljima, roditeljima ili drugim relevantnim pojedincima/predstavnicima ovih institucija kako bi se osmislile radionice prema potrebama mladih.

• 2. KORAK: OSMIŠLJAVANJE SADRŽAJA RADIONICE:

- Nakon poznavanja navedenih aspekata, sadržaj radionice dolazi kao drugi korak. Ovaj korak je uvelike povezan s prvim korakom jer treba biti osmišljen u skladu s potrebama mladih i s ciljem suočavanja s tim izazovima, prateći njihovo rješavanje. Također, radionice treba osmisliti tako da razvijaju ključne životne vještine i kompetencije mladih.

• KORAK 3: STVARANJE POTICAJNOG OKRUŽENJA:

Okruženja za učenje trebaju biti uključiva i podržavati mlade ljude. Treba istaknuti sljedeća pravila:

- Promicanje poštovanja i uključenosti;
- Integrirati aktivnosti za međusobno upoznavanje, razvoj potencijalnih klijenata i izgradnju tima za poticanje osjećaja zajedništva;
- Integrirati aktivnosti suradnje i promovirati vršnjačko učenje;
- Prilagođavanje potrebama i učenju polaznika, te uvažavanje njihovih povratnih informacija i sugestija.

• KORAK 4: PRAKTIČNO I INTERAKTIVNO UČENJE:

Upotreba digitalnih alata i platformi ključna je uz interaktivne i praktične aktivnosti. To može uključivati inicijative kao što je stvaranje društvenog vrta ili druge male aktivnosti koje sudionicima omogućuju da izravno prakticiraju ono što su naučili.

• KORAK 5: MENTORSTVO I PRAĆENJE:

Posljednji korak koji podržava rad i dugoročni učinak ovih aktivnosti i napora je mentorski program. To je neophodno kako bi se pružila individualna podrška sudionicima i održao njihov aktivni angažman u zajednici. Same aktivnosti koje slijede nakon radionica pomažu polaznicima da sagledaju svoj napredak, završe dodatne aktivnosti i ostanu aktivni te dodatno uvježbaju novostečene vještine.

Osim ovih koraka, važno je da radnici koji rade s mladima budu u stalnoj komunikaciji i surađuju s relevantnim akterima u zajednici kako bi podržali osnaživanje mladih i razmijenili stručnost i iskustvo. Konačno, evaluacija radionica i povratne informacije ključni su dio svake radionice koji pomaže organizatorima da poboljšaju kvalitetu radionica kao i da se dugoročno pozabave potrebama mladih.

Strategije regrutiranja i motiviranja mladih u riziku od prekida školovanja

Na napuštanje škole utječu različiti čimbenici, od kojih su neki socijalna i ekonomska neravnoteža, zlostavljanje, nedostatak obiteljske podrške, akademski izazovi itd. Učenici iz nepovoljnog položaja mogu se suočiti s dodatnim izazovima, poput ograničenog pristupa resursima, neadekvatne obrazovne podrške i društvenih pritisaka. Razumijevanje ovih čimbenika ključno je za razvoj ciljanih intervencija za rješavanje temeljnih uzroka napuštanja škole. Zapošljavanje i motiviranje mladih koji su izloženi riziku od napuštanja škole predstavlja jedinstven skup izazova jer se ti mladi često suočavaju s preprekama koje ih obeshrabruju od sudjelovanja u tradicionalnom i netradicionalnom obrazovnom okruženju. Unatoč tome, postoje aspekti koje treba razmotriti na strateški način koji mogu pomoći u prevladavanju ovih izazova.

Prvi aspekt je osigurati učinkovito zapošljavanje, odnosno uspješnu identifikaciju mladih koji su u riziku od prekida školovanja. Suradnja sa školama, društvenim centrima, socijalnim službama i relevantnim institucijama može podržati ovaj aspekt. Drugi aspekt je osigurati digitalnu vidljivost i prisutnost tamo gdje se mladi ljudi danas uglavnom nalaze, kao što su TikTok, Instagram i druge platforme društvenih medija. Ove platforme nude mogućnost dijeljenja zanimljivih sadržaja i mogu se koristiti za dopiranje do mladih s korisnim informacijama i promotivnim materijalima o mogućnostima uključivanja u radionice.

Potrebno je kontaktirati domaće utjecajne, poznate i cijenjene ličnosti i pozvati ih na suradnju. Njihova uloga ambasadora ovog programa je ključna.

Dodjeljivanje nagrada, proslava, svjedodžbi još je jedan alat koji se smatra snažnim u motiviranju mladih u riziku od napuštanja škole da se uključe i ostanu u programima NFO. Također je važno da sadržaj radionica bude osmišljen u skladu s interesima polaznika i njihovim iskustvima. Nastavnici bi trebali prilagoditi programe svojim potrebama, ciljevima i ciljevima učenja.

Još jedna motivacijska strategija je stvaranje i održavanje odnosa podrške sa sudionicima kako bi se osigurao dugoročni učinak i inspiracija za njih. Ovaj se aspekt može postići interaktivnim metodama i aktivnostima s vršnjacima kao što su grupni rad, igranje uloga, aktivnosti kreativnog izražavanja itd. Individualne sesije također su korisne i potrebne za organiziranje kako bi se dobile osjetljivije informacije o brigama i napretku mladih.

Posljednji aspekt je prikupljanje i davanje povratnih informacija između osoba koje rade s mladima/edukatora i mladih kako bi se pratio i bilježio njihov napredak, predlagale i uvodile prilagodbe u program kako bi mladi ostali aktivno uključeni i motivirani.

Mentorstvo mladih za provedbu projekata (eko) zajednice i korištenje osobnog razvoja za postizanje akademskih ciljeva i ciljeva učenja.

Mentorstvo mladih u projektima (eko) zajednice transformativno je iskustvo koje povezuje praktičnu uključenost s akademskim i osobnim razvojem. Uloga mentora je složena, uključujući pružanje stručnosti, podrške i pomoći u postavljanju ciljeva. Igraju značajnu ulogu u učenju o rješavanju ekoloških problema, upravljanju projektima, učinkovitoj komunikaciji, rješavanju sukoba i tako dalje. Što je najvažnije, mentori su stalna potpora mladima kroz cijeli proces i popratne aktivnosti.

Glavni koraci mentorskog programa za projekte (eko) zajednice

• KORAK 1: TRENING MENTORA I ORIJENTACIJA

Prvi korak mentorskog procesa uključuje odgovarajuću obuku za mentore kako bi bili u potpunosti opremljeni vještinama, znanjem, stavovima za podršku mladima u razvoju projekata/inicijativa (eko) zajednice. Obuka bi se trebala sastojati od učenja o učinkovitoj komunikaciji, rješavanju sukoba, adolescentnoj psihologiji, upravljanju projektima i tako dalje.

• KORAK 2: ZAPOSŁJAVANJE I PROCJENA MLADIH

Drugi korak je bliska suradnja sa školama, društvenim centrima i drugim relevantnim institucijama kako bi se pomogli pronaći pravi kandidati koji će biti dio ovog procesa.

• KORAK 3: POSTAVLJANJE CILJEVA I PLANIRANJE PROJEKTA

Nakon procesa zapošljavanja i odabira, mentor i mlada osoba sastaju se kako bi razgovarali o potrebama mlade osobe u kontekstu zajednice u kojoj žive. Na temelju te rasprave razvijaju jasne i realne ciljeve i planiraju projekt/inicijativu. Ciljevi, zadaće i projekt također trebaju biti usklađeni s profesionalnim razvojem mlade osobe i vještinama koje žele razvijati.

• KORAK 4: IMPLEMENTACIJA PROJEKTA

Nakon postavljanja ciljeva, zadataka i izrade akcijskog plana, mladi mogu krenuti u realizaciju osmišljenog projekta uz kontinuiranu podršku i praćenje mentora.

• KORAK 5: ODRAZ I PRILAGODBA

Mentor treba osigurati redovite sastanke s mladom osobom u kojima će promišljati o onome što su naučili tijekom procesa mentorstva i provedbe projekta. Ove sesije poslužit će kao osnova za prilagodbu mentorskog procesa ako bude potrebno.

- **KORAK 6: DOKUMENTACIJA I PREZENTACIJA**

Tijekom cijelog mentorskog procesa, mentor bi trebao savjetovati mladu osobu da dokumentira svoj put zapisujući i izvještavajući o svim izazovima s kojima se susreću i rješenja koja pronalaze za njih. Ova izvješća/prezentacije također se mogu prezentirati vršnjacima ili edukatorima, kao i članovima zajednice, kako bi se dodatno podržao razvoj prezentacijskih i komunikacijskih vještina.

- **KORAK 7: EVALUACIJA I POVROTNE INFORMACIJE**

Evaluacija i povratne informacije ključni su aspekti koje treba učiniti, uključujući različite dionike, sudionike, školsko osoblje, članove zajednice i mentore. Povratna informacija o procesu i evaluacija na kraju procesa vrlo je važna za sagledavanje obavljenog posla, njegovog utjecaja na mlade, kao i za sagledavanje postavljenih ciljeva.

- **KORAK 8: PRIZNANJE I SLAVLJE**

Cjelokupni mentorski proces trebao bi završiti s certifikatom/nagradom koja se dodjeljuje sudioniku kako bi se proslavila njihova postignuća. Ova proslava ne samo da odaje priznanje njihovim naporima, već i pojačava vrijednost vještina i znanja koje su razvili.

- **KORAK 9: PRAĆENJE I PRAĆENJE**

Konačno, program bi trebao osigurati održivost učinka projekta i kontinuirani razvoj sudionika planiranjem naknadnih aktivnosti ili budućih projekata. Dodatni resursi i daljnje mogućnosti mentorstva trebaju biti ponuđeni i osigurani onim sudionicima koji žele nastaviti svoje sudjelovanje u inicijativama (eko) zajednice ili nastaviti usavršavati se u srodnim područjima.

2. DIO

Radionice za radnike s
mladima (i učitelje)

za razvoj kompetencija mladih za
organiziranje socio-ekoloških projekata

Kad je manje više – princip 5R

 Naziv radionice: Kad je manje više – princip 5R

 Trajanje : 160 minuta uključujući stanku

 Pozadina: Ljepota principa 5R je u tome što ga može primijeniti bilo tko, bilo gdje. Prije nego što se oslonimo na načelo recikliranja, koje nam obično prvo pada na pamet, ne uzimajući u obzir da je to zapravo složen proces koji uključuje pojedince, javne službe i tvornice, svaki pojedinac, ali i organizacije, institucije i poduzeća mogu dati veliki doprinos okoliš prvo primjenom ostala 4 načela: Odbaci, Smanji, Ponovno upotrijebi i Ponovno namjeni . Na ovoj radionici ćemo pogledati kako se princip 5R može primijeniti na osobnoj razini, kao i u školama i lokalnim organizacijama mladih. Osobne navike i proizvodnja otpada analizirat će se kroz prizmu principa 5R, a svaki će sudionik kreirati popis novih navika koje će usvojiti u budućnosti.

 Cilj radionice: Primjena novih navika za smanjenje otpada kroz primjenu principa 5R.

Specifični podciljevi radionice:

- Pružiti mladima sveobuhvatno razumijevanje načela 5R i njihove važnosti u promicanju prakse održivog života.
- Povećati svijest mladih o utjecaju njihovih potrošačkih navika i proizvodnje otpada na okoliš, naglašavajući važnost usvajanja ekološki prihvatljivih praksi.
- Potaknuti mlade ljude da razmišljaju o vlastitim obrascima potrošnje i stvaranja otpada, identificirajući područja u kojima mogu primijeniti načelo 5R kako bi smanjili svoj otisak na okoliš.
- Istražiti praktične primjene načela 5R u svakodnevnom životu, uključujući načine njihove primjene kod kuće, u školama i unutar lokalnih organizacija mladih.
- Olakšajte rasprave i aktivnosti koje potiču suradnju među sudionicima, potičući ih na razmjenu ideja, iskustava i najboljih praksi za prihvaćanje održivog života.

 Kompetencije razvijene radionicom: analitičke vještine; komunikacija; kritičko mišljenje; kreativno razmišljanje; timski rad; građanske kompetencije.

 Metodologija i metode : energizator; teorijsko izlaganje; analiza; grupni rad; prezentacija; rasprava.

Tijek radionice:

I. Energizer i uvod u temu (10 minuta)

Započinjanje radionice energizerom uvijek je dobro, bez obzira poznaju li se polaznici ili ne. Pomaže stvoriti opuštenu atmosferu i predstaviti temu radionice na razigran način. Osoba koja radi s mladima poziva sudionike da ustanu i formiraju krug te im objašnjava aktivnost "Uhvati prst".

Svi sudionici stoje u velikom krugu s korakom razmaka između sebe. Zatim trebaju saviti ruke u laktovima tako da im dlanovi budu u visini ramena. Svatko okrene lijevi dlan prema gore u visini ramena osobe koja stoji do njih. Svatko okreće kažiprst desne ruke prema dolje i stavlja ga na dlan

osobe s desne strane. Osoba koja radi s mladima trebala bi se pobrinuti da su uloge lijeve i desne ruke jasno objašnjene. Lijeva ruka predstavlja želju/potrebu za proizvodom, dok desna ruka predstavlja naviku smanjenja otpada. Na znak omladinskog radnika, svi pokušavaju uhvatiti prst lijevom dlanom, a istovremeno odmiču desni prst kako ga ne bi uhvatili. Potrebno je odigrati nekoliko rundi. Nakon što su svi sudionici na vlastitoj koži iskusili koliko je teško doći do potrebnog/željenog proizvoda i pritom primjenjivati navike za smanjenje osobnog otpada, potrebno je skrenuti pozornost sudionicima da je postizanje ravnoteže između ove dvije suprotnosti. je proces učenja i zahtijeva analizu vlastitih navika i istraživanje proizvodnog ciklusa i njihovog utjecaja na okoliš.

II. Što je u vašoj kanti za smeće? (30 minuta)

Nakon energizatora, osoba koja radi s mladima dijeli sudionike u male grupe od 3–4 sudionika i poziva ih da sjednu za jedan od pripremljenih stolova s radnim materijalom. Svaka grupa dobiva flipchart papir s nacrtanom velikom kantom za smeće i markere različitih boja. Njihov zadatak je osmisliti sav otpad koji su proizveli u posljednja 2–4 tjedna i "baciti" ga u kantu. Mogu se dogovoriti da koriste različite boje markera za različite vrste otpada – ambalažu od hrane, organski otpad i otpad od hrane, odjeću, elektronički otpad itd. Omladinska radnica ih stimulira pitanjima i pomaže im da se prisjete koliko su smeća pojedinačno napravili u zadanom vremenskom roku te da sve to zapišu na papir. Neka od pitanja mogu biti:

- Kojih ste zadnjih 5 stvari kupili i koja je vrsta otpada povezana s tim proizvodima?
- Ako razmislite o zadnjih nekoliko obroka – jeste li sve pojeli ili ste nešto bacili?
- Jeste li nedavno bacili odjeću ili obuću?
- Jeste li nedavno bacili neke elektroničke uređaje? Ili se jedan od vaših elektroničkih uređaja pokvario?

Budući da rade u malim grupama, do kraja ovog dijela radionice kante bi trebale biti dosta pune. Sada osoba koja radi s mladima traži od sudionika da naprave brzu analizu vrsta otpada i na papiru označe koja je vrsta otpada najčešća u njihovoj kanti.

III. Teorijska prezentacija – princip 5R (30 minuta)

Prije nego što osoba koja radi s mladima iznese kratku teoretsku prezentaciju o principu 5R, treba pogledati kante za smeće svih grupa i izvući najvažnije zaključke. Tijekom izlaganja trebao bi povezati teoriju sa sadržajem kanti sudionika. Ova teorijska prezentacija može biti izrađena u obliku PowerPoint prezentacije ili u obliku postera sljedećeg sadržaja:

- Definicija principa 5R i njegove prednosti;
- Objašnjenje svih 5R principa;
- Primjeri ponašanja/djelovanja koji se odnose na svaki od 5R principa.

Osoba koja radi s mladima treba s vremena na vrijeme provjeriti sa sudionicima razumiju li prezentirani sadržaj i imaju li pitanja.

Nakon teorijskog izlaganja, osoba koja radi s mladima najavljuje kratku pauzu od 15 minuta (ili dužu po potrebi).

IV. Analizirajte sadržaj svoje kante za smeće i napravite popis dobrih navika (45 minuta)

Sada osoba koja radi s mladima traži od grupa da se vrate u svoju kantu za smeće i analiziraju njezin sadržaj kroz prizmu načela 5R. Kako bi sudionicima pomogli u analizi, sljedeća pitanja mogu se napisati na flipchart papir:

- Je li sve što sam upotrijebio/kupio/prihvatio doista bilo potrebno? Jesam li mogao izbjeći/odbaciti bilo što od toga?
- Koji je najčešći otpad koji proizvodim? Mogu li smanjiti njegovu količinu?

- Mogu li se neke stvari koje smatram otpadom ponovno upotrijebiti? Mogu li ih ponovno upotrijebiti? Koliki je dio mog otpada predmeta za jednokratnu upotrebu?
- Mogu li se neke stvari koje smatram otpadom iskoristiti na drugačiji način? Mogu li im promijeniti namjenu?
- Koliko mog otpada zapravo može otići u proces recikliranja?

Kako bi postigli cilj radionice, sudionici sada trebaju na temelju teorijskog prikaza i analize svojih kanti za smeće izraditi popis novih navika za smanjenje proizvodnje otpada. Trebali bi zapisati što više navika kojih se mogu sjetiti za svako od načela 5R. Na kraju ovog dijela radionice dogovaraju se tko će i kako prezentirati njihov popis navika ostalim grupama.

V. Prezentacije i rasprava (30 minuta)

Svaka grupa predstavlja svoj popis novih navika i objesi papir na zid da ga svi vide. Na kraju prezentacije, osoba koja radi s mladima nabraja ukupan broj različitih navika koje su sudionici spomenuli i čestita im. Prije nego što osoba koja radi s mladima zaključi radionicu, poziva sudionike da odaberu barem jednu naviku iz svake kategorije koju će od sada početi provoditi. Osoba koja radi s mladima također može izabrati ili podijeliti sa grupom koje navike već primjenjuje u svom svakodnevnom životu ili može dodati neke koje sudionici nisu spomenuli.

Za kraj radionice, osoba koja radi s mladima vodi kratku raspravu u kojoj sudionici mogu podijeliti koje su navike s popisa odabrali i zašto. Na ovom mjestu sudionici mogu iznijeti svoj glavni dojam o radionici i predstavljenoj temi, kao i zašto smatraju da je važno da osoba bude svjesna vlastite proizvodnje otpada.

Potrebni materijali: flipchart papiri s nacrtanim kantama za smeće, flipchart papiri za popis navika, markeri u različitim bojama, prezentacija načela 5R (PowerPoint ili poster).

Popratni dokumenti i dodatna literatura:

- **5R gospodarenja otpadom**

<https://www.norcalcompactors.net/5rs-of-waste-management/>

- **5R od Zero Waste**

<https://www.youtube.com/watch?v=SoX5qBpdnII>

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- Radnici s mladima trebaju biti upoznati s načelima 5R i prije radionice analizirati vlastite navike vezane uz proizvodnju otpada. To će im pomoći da olakšaju radionicu, kao i pomoći sudionicima da razumiju razliku između radnji nad kojima imaju potpunu kontrolu i radnji koje zahtijevaju organizirani pristup zagovaranja (npr. odbijanje kupnje unaprijed zapakiranog svježeg voća u supermarketu i kupnja u tržište je akcija nad kojom svatko ima 100% kontrolu, s druge strane, proizvođači/trgovci vjerojatno neće smanjiti ili prestati koristiti pakiranje svježeg voća bez organiziranog zagovaračkog pristupa (na lokalnoj/nacionalnoj/međunarodnoj razini) i ovo je akcija u u kojoj osoba može sudjelovati, ali nije u potpunosti pod njezinom kontrolom).
- Radnici s mladima trebaju biti upoznati sa socijalnom i ekonomskom pozadinom sudionika kako bi izbjegli bilo kakve prosudbe s njihove strane prema sudionicima u vezi s njihovim navikama, ali i kako bi mogli voditi raspravu ako bilo kakve prosudbe dođu od drugih sudionika. Društveni i ekonomski čimbenici snažno utječu na navike, ne opravdavaju ih, ali imajući to na umu, radnicima s mladima bit će lakše izbjeći bilo kakve konfliktne situacije.

Inicijative za energetske učinkovitost

 Zavičajna radionica: Inicijative za energetske učinkovitost

 Trajanje : 165 minuta uključujući stanku

 Pozadina: Sve sfere suvremenog društva ovise o energiji – prijevoz, stanovanje, proizvodnja dobara, gospodarenje otpadom, medicina, obrazovanje, proizvodnja hrane i tako dalje. Proizvodnja energije, uključujući sve poznate izvore energije, usko je povezana s ekonomijom, politikom, društvom i okolišem. Jedan od načina za smanjenje negativnog utjecaja naše moderne energetske ovisnosti je primjena energetske učinkovitih praksi. To znači korištenje manje energije za obavljanje istog zadatka ili postizanje istog rezultata. Na primjer, energetske učinkoviti domovi i zgrade troše manje energije za grijanje, hlađenje i rad uređaja i elektronike, što ima pozitivan učinak na okoliš i smanjuje troškove energije za stanovnike. Ova radionica fokusirat će se na istraživanje različitih izvora energije na globalnoj razini i energetske učinkovite prakse na lokalnoj razini, kao i na svakodnevne navike koje možemo implementirati kako bismo smanjili vlastitu potrošnju energije.

 Cilj radionice: Educirati sudionike o važnosti energetske učinkovitosti i kako implementirati prakse uštede energije u zajednicama.

Specifični podciljevi radionice:

- Istraživanje različitih izvora energije na globalnoj razini, uključujući tradicionalne i obnovljive izvore, te procjena njihovog utjecaja na gospodarstvo, politiku, društvo i okoliš.
- Edukacija mladih o važnosti energetske učinkovitosti u smanjenju negativnog utjecaja energetske ovisnosti.
- Naglašavanje uloge pojedinaca i zajednica u smanjenju potrošnje energije i promicanju održivosti.
- Uključivanje mladih u prepoznavanje i raspravu o svakodnevnim navikama te poduzimanje konkretnih koraka prema smanjenju vlastite potrošnje energije i promicanju energetske učinkovitosti u njihovim osobnim životima.

 Kompetencije koje se razvijaju radionicom: digitalna pismenost; analitičke vještine; samorefleksija; samevaluacija; timski rad; kritičko mišljenje; građanske kompetencije.

 Metodologija i metode : istraživanje i analiza; teorijsko izlaganje; video projekcija; grupni rad; individualni rad; prezentacija; rasprava.

Tijek radionice:

I. Energizer i uvod u temu (15 minuta)

Osoba koja radi s mladima bi trebao započeti radionicu energizatorom koji će opustiti sudionike, ali i omogućiti mu da ih uvede u temu. Jedna od mogućnosti je i energizator "Orbit" u kojem sudionici predstavljaju elektrone i jezgre atoma. Zahtijeva slobodan prostor za hodanje/trčanje i može se izvoditi u zatvorenom ili na otvorenom.

Osoba koja radi s mladima poziva grupu da stane u krug. Svaki sudionik treba izabrati drugu osobu iz grupe, a da nitko drugi ne zna o kome se radi.

Kada osoba koja radi s mladima da znak za početak, svi sudionici pokušavaju optrčati oko osobe koju su odabrali – odabrana osoba i dalje neće znati da je odabrana. Kada svaki sudionik tri puta napravi krug oko odabrane osobe, svi mogu prestati trčati. Sljedeće kolo bit će nešto zahtjevnije. Sada bi svaki sudionik trebao izabrati dvije osobe i pokušati kružiti oko njih. Osoba koja radi s mladima daje znak za početak. Kada je cilj postignut, sudionici mogu prestati trčati. Kako bi pokazao kako više rada zahtijeva više energije, osoba koja radi s mladima uvodi treći krug. Sada svaki sudionik treba odabrati tri osobe i pokušati kružiti oko njih. Nakon što svi naprave veliku orbitu, mogu prestati trčati. Kad se grupa malo smirila, osoba koja radi s mladima predstavlja temu radionice i povezuje je s energizatorom. Za živa bića izvor energije je hrana. Cijeli lanac proizvodnje hrane ovisi o drugim izvorima energije potrebnim za poljoprivredu, transport, pakiranje, preradu hrane, distribuciju do trgovina/tržnica itd. Odakle dolazi sva ta energija i kako smo povezani s njom.

II. Naš svijet u podacima – istražite i predstavite (45 minuta)

Osoba koja radi s mladima dijeli sudionike u male grupe od 3–4 osobe. Svaka grupa dobiva jedan ili dva zadatka (ovisno o broju malih grupa) da pronađe određene podatke o svjetskoj populaciji, proizvodnji/potrošnji energije, emisijama stakleničkih plinova, proizvodnji plastike itd. u online znanstvenoj bazi podataka. Naš svijet u podacima – ourworldindata.org/

Evo nekoliko primjera:

- Kolika je bila svjetska populacija, a kolika je bila populacija Europe 30 godina prije vašeg rođenja, godine vašeg rođenja i kolika je danas?

<https://ourworldindata.org/grapher/world-population-by-world-regions-post-1820>

- Kolika je površina poljoprivrednog zemljišta po glavi stanovnika bila dostupna 20 godina prije vašeg rođenja, godine vašeg rođenja i 10 godina nakon godine vašeg rođenja?

<https://ourworldindata.org/grapher/total-agricultural-land-use-per-person?time=1700..2016>

- Kolika je bila svjetska emisija ugljičnog dioksida po glavi stanovnika u godini rođenja vaših roditelja, godini vašeg rođenja i prije 5 godina?

<https://ourworldindata.org/grapher/annual-co-emissions-by-region>

- Kolika je bila kumulativna svjetska proizvodnja plastike u godini rođenja vaših roditelja, godini vašeg rođenja i prije 5 godina?

<https://ourworldindata.org/grapher/global-plastics-production>

- Kolika je bila proizvodnja ugljena u Kini i SAD-u godine rođenja vaših roditelja i godine rođenja vas?

<https://ourworldindata.org/grapher/coal-production-by-country>

- Koliko je ljudi nastanjivalo gradska područja u godini rođenja vaših roditelja, godini vašeg rođenja, a kako je danas?

<https://ourworldindata.org/grapher/urban-and-rural-population?time=1960..2021>

Tijekom istraživanja osoba koja radi s mladima mora biti dostupna kako bi pomogla grupama ako je potrebno. Svaka skupina pronalazi podatke, zapisuje ih na papirić zajedno s temom (npr. stanovništvo svijeta, proizvodnja plastike...) i dogovara tko će ih ukratko prezentirati ostalim skupinama. Grupe jedna po jedna čitaju dobiveni zadatak i podatke koje su pronašli te lijepe papir na zid. Do kraja prezentacije svi su radovi poredani na zidu, a istraženi podaci vidljivi su svima.

Osoba koja radi s mladima donosi glavne zaključke na temelju podataka i korelacije među njima.

III. Teorijska prezentacija, video projekcija i rasprava (30 minuta)

Kako bi pojasnio podatke koje su sudionici istraživali i stavio ih u širi kontekst, osoba koja radi s mladima predstavlja 2 kratka obrazovna videa vezana uz proizvodnju i potrošnju energije. Nakon svakog videa, koji sudionicima daje činjenice i brojeke o tome kako se energija proizvodi i koliko resursa je potrebno, osoba koja radi s mladima vodi kratku raspravu kako bi vidjela jesu li sudionici razumjeli sadržaj i imaju li pitanja. Veze na videozapise dostupne su u odjeljku " Popratni dokumenti i dodatna literatura ".

Glavni cilj ovog dijela radionice je upoznavanje s izvorima energije i obnovljivim izvorima energije, kao i njihovom korelacijom s emisijom stakleničkih plinova i utjecajem na okoliš.

Nakon teorijskog izlaganja, osoba koja radi s mladima najavljuje kratku pauzu od 15 minuta (ili dužu po potrebi).

IV. Samoprocjena vaše energetske učinkovitosti (40 minuta)

Kako bi se izbjegao učinak "ekofobije" – preopterećenost dimenzijom ekoloških problema povezanih s proizvodnjom/potrošnjom energije, osoba koja radi s mladima to sada mora rastaviti na manje dijelove i sa sudionicima definirati što mogu raditi u svojim domovima/ škole/zajednice u pogledu mudre i racionalne potrošnje energije. Uvodi koncept energetske učinkovitosti – obavljanje istog zadatka ili postizanje istog rezultata uz korištenje manje energije – i predlaže fokusiranje na energetske učinkovitosti u stanovanju i energetske učinkovitosti upotrebu elektroničkih uređaja.

Omladinska radnica uvodi upitnik s dva dijela – jedan se odnosi na stanovanje, a drugi na osobne navike pri korištenju elektroničkih uređaja. Tijekom radionice sudionici pojedinačno ispunjavaju rubriku o osobnim navikama, kratko raspravljaju o rezultatima te zajedno kao grupa daju prijedloge kako postati energetske učinkovitiji. Tijekom rasprave, osoba koja radi s mladima treba se pozvati na podatke iz videa i baze podataka korištene na početku radionice, te treba jasno objasniti sudionicima da svatko od nas doprinosi globalnoj slici.

V. Detektivi energetske učinkovitosti i sažetak radionice (20 minuta)

Nakon osobne provjere energetske učinkovitosti, grupa čita pitanja vezana uz energetske učinkovito stanovanje. Osoba koja radi s mladima mora se pobrinuti da svi razumiju pitanja i zamoliti ih da odluče žele li anketu provesti u svojoj školi ili u svom kućanstvu/zgradi. Ova će anketa uključivati promatranje i intervjuiranje članova kućanstva i školskog osoblja. Sudionici i osoba koja radi s mladima trebaju dogovoriti datum sljedećeg sastanka kada će prezentirati rezultate ankete. Sudionici mogu raditi na ovom zadatku individualno, u paru ili u malim grupama.

Nakon dogovora o tome kako će se anketa provesti, osoba koja radi s mladima zaključuje radionicu s glavnim zaključcima i otvara prostor za sesiju pitanja i odgovora kako bi osigurala da nijedno pitanje ili dvojba ne ostanu bez odgovora.

Potrebni materijali: radni prostor dovoljno velik da sudionike podijeli u nekoliko manjih radnih grupa, mobiteli, tableti ili računala za istraživački rad (jedan uređaj po grupi), internetska veza, projektor, flipchart papiri, papiri, markeri, tiskani upitnici o energetske učinkovitosti za svakog sudionika, olovke.

Popratni dokumenti i dodatna literatura:

- **Naš svijet u podacima**

<https://ourworldindata.org/>

- **Koliko je električne energije potrebno za napajanje svijeta?**

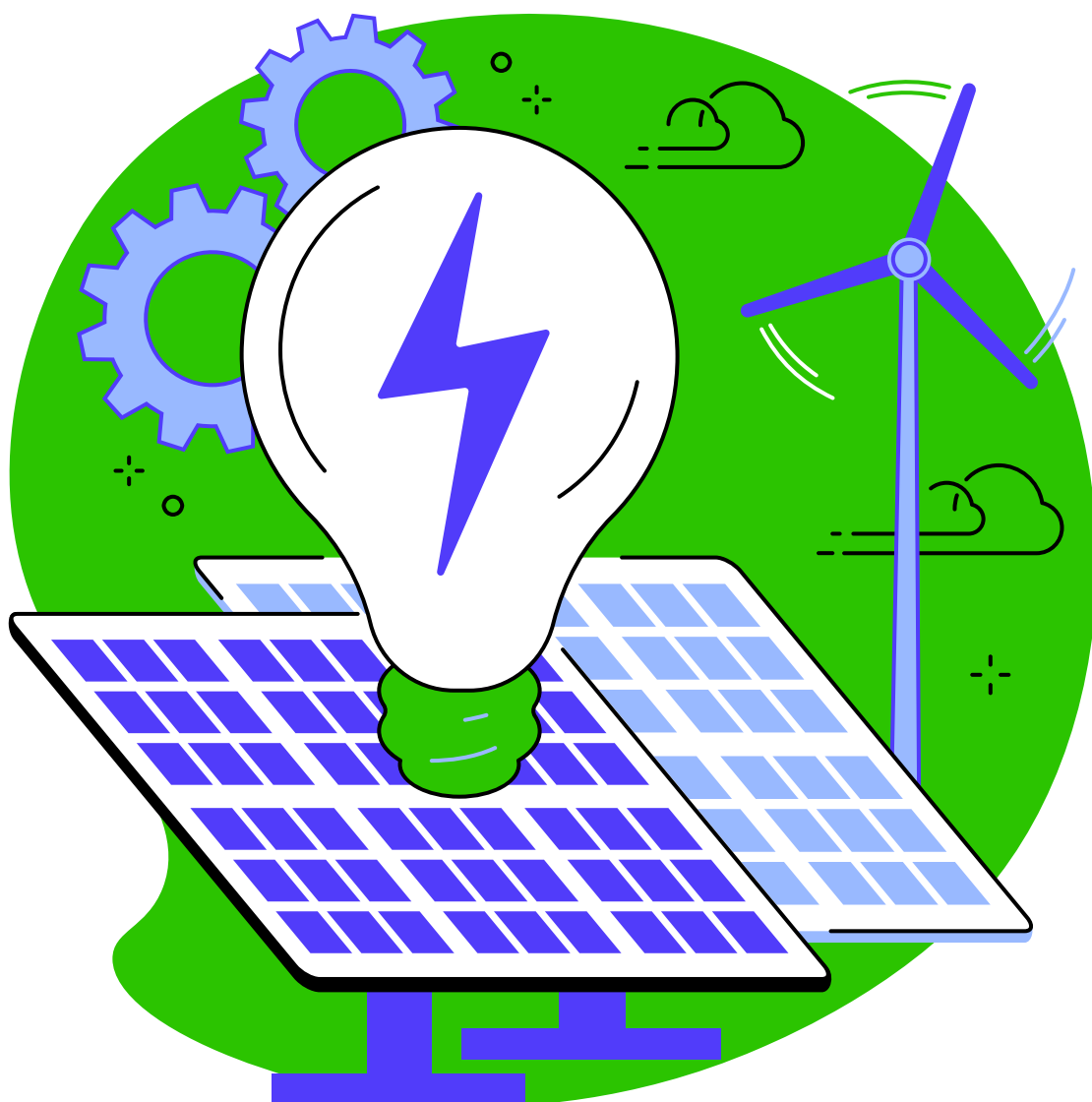
https://www.ted.com/talks/ted_ed_how_much_electricity_does_it_take_to_power_the_world

- **Koliko je zemlje potrebno za napajanje svijeta?**

https://www.ted.com/talks/ted_ed_how_much_land_does_it_take_to_power_the_world?

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- Radnici s mladima trebaju unaprijed pripremiti sve potrebne materijale i upoznati se s podacima s kojima će sudionici raditi u prvom dijelu radionice kako bi mogli ukazati na korelacije među njima i dati dodatna objašnjenja.
- Za ovu radionicu nužna je internetska veza i elektronički uređaji, a prije predlaganja radionice, omladinski radnici trebaju provjeriti imaju li sve potrebne materijale u svom radnom prostoru.

Kampanja za zeleni promet

 Naziv radionice: Kampanja za zeleni promet

 Trajanje : 210 minuta uključujući stanku

 Pozadina: Održivi promet nudi brojne prednosti, od kojih je jedna od najistaknutijih značajno smanjenje nacionalnog otiska na okoliš. Javni prijevoz ističe se kao izvrstan primjer održivog prijevoza, posebno u gusto naseljenim urbanim područjima. To je brže, sigurnije i pristupačnije sredstvo prijevoza za veliki broj ljudi, učinkovitije je i ispušta manje zagađivača po putničkoj milji u usporedbi s vozilima s jednim putnikom. Osim toga, doprinosi smanjenju ukupnog broja automobila na cestama, potreba za parkirališnim mjestima, a samim time ostavlja više prostora za stvaranje zelenih površina u gradovima. Mladi i prijevoz usko su povezani jer mladi ljudi često trebaju veći pristup prijevozu kako bi sudjelovali u aktivnostima kao što su obrazovanje, zapošljavanje i slobodno vrijeme. Nažalost, njihove potrebe i očekivanja vezane uz mobilnost rijetko se uzimaju u obzir, a još manje integriraju u prometnu politiku. Sudionici ove radionice mogu izraditi model grada s idealnim zelenim prometnim sustavom prilagođenim svojim potrebama i razmisliti kako bi ga mogli prezentirati svojim vršnjacima.

 Cilj radionice: Promicati održive mogućnosti prijevoza među mladima kako bi se smanjio ugljični otisak i istaknula uloga kampanja po tom pitanju.

Specifični podciljevi radionice:

- Educirati mlade o konceptu održivog prometa i njegovim prednostima, posebice u smanjenju utjecaja na okoliš i zdravlje.
- Ispitajte dodatne prednosti javnog prijevoza, kao što je smanjenje broja automobila na cestama, smanjenje potrebe za parkirnim mjestima i stvaranje mogućnosti za zelene površine u gradovima.
- Olakšati kreativno razmišljanje i vještine rješavanja problema među mladima dok konceptualiziraju i dizajniraju model grada s idealnim zelenim prometnim sustavom.
- Potaknite mlade ljude da razmišljaju o tome kako mogu učinkovito predstaviti svoj model urbanog i zelenog transportnog sustava svojim vršnjacima, potičući vršnjački angažman i zagovarajući održivi transport.

 Kompetencije koje se razvijaju radionicom: kreativno mišljenje; rješavanje problema; digitalna pismenost; timski rad; komunikacija; prezentacijske vještine; građanske kompetencije.

 Metodologija i metode : energizator; grupni rad; prezentacija; rasprava.

Tijek radionice:

I. Energizer i uvod u temu (15 minuta)

Kako bi uveo temu i saznao stav grupe o zelenom prometu, osoba koja radi s mladima predlaže energizator "Zalažem se za to". Poziva sudionike da stanu u sredinu radne sobe i pokazuje im da je jedan kut sobe označen s "Slažem se", a suprotni kut s oznakom "Ne slažem se".

Zatim čita izjavu, a sudionici odlaze u odgovarajući kut ovisno o tome slažu li se ili ne s pročitanim izjavom. Nakon svake izjave, osoba koja radi s mladima treba zamoliti 2–3 sudionika da ukratko obrazlože svoj stav.

Izjave bi se trebale odnositi na različite aspekte zelenog prometa (zdravlje, okoliš, sigurnost itd.), ali i na pitanja mobilnosti njihovog grada/mjesta.

Na primjer:

- Promet općenito ima veliki utjecaj samo na onečišćenje zraka, ne i na ostale aspekte okoliša.
- Danas emisije iz prometa predstavljaju oko 25% ukupnih emisija stakleničkih plinova u EU.
- Sustav javnog prijevoza u mom gradu/mjestu dovoljan je za sve moje potrebe mobilnosti.
- Moj grad/naselje ima siguran i dobro organiziran sustav biciklističke mobilnosti.
- Ne osjećam se sigurno koristeći bicikl kao prijevozno sredstvo.
- Omjer zelenih površina i parkinga u mom gradu/mjestu je jednak.
- Održivi prometni sustav poboljšava zdravlje i dobrobit ljudi.
- Mogao bih dati prijedloge kako poboljšati prometni sustav u svom gradu/mjestu i prilagoditi ga potrebama mladih.

Osoba koja radi s mladima mora provjeriti sve činjenice i brojke u vezi s izjavama koje će koristiti. Za općenite izjave preporučuje se web stranica Europske agencije za okoliš, odjeljak o prometu i mobilnosti (poveznicu možete pronaći u odjeljku Popratni dokumenti i dodatna literatura). Osim općih izjava, mogu se dodati vrlo specifične izjave koje se odnose na prostorije. Važno je da osoba koja radi s mladima bude svjestan da cilj ove aktivnosti nije provjera znanja sudionika, već upoznavanje njihovog mišljenja o ovoj temi. Međutim, nakon svake izjave osoba koja radi s mladima mora potkrijepiti izjavu nekim provjerenim činjenicama i brojkama (osim izjava koje se odnose na to kako sudionici misle o nečemu).

II. Zeleni prijevoz prema našim potrebama – mapiranje grada (45 minuta)

Koristeći informacije koje su sudionici dali tijekom energizera, osoba koja radi s mladima predstavlja sljedeću aktivnost. Ovisno o broju polaznika, po potrebi se može formirati više manjih grupa, a grupe moraju imati maksimalno 6 članova. Svaka grupa dobiva iste materijale: veliku tiskanu crno-bijelu kartu svog grada/mjesta (format B2 ili veći) i markere. Nakon što su sudionici pogledali kartu, osoba koja radi s mladima ih upućuje da:

1. Označavaju na karti sve lokacije na koje idu tijekom tjedna – škola, dom, prijatelji, rodbina, mjesta za slobodno vrijeme itd. Svatko iz grupe treba na karti markerom označiti sve lokacije koje su mu važne.
2. Razgovaraju kao grupa o tome kako stižu s jedne lokacije na drugu (na primjer: uglavnom pješice, javnim prijevozom, roditelji/staratelji me moraju voziti, biciklom, zajedničkim prijevozom s prijateljem itd.) i vode bilješke tijekom razgovor kako bi vidjeli koja je vrsta mobilnosti najčešća i što im je zajedničko.
3. Navode sve probleme s kojima se susreću pri kretanju (npr. autobusi kasne ili su pretrpani, previše prometa, nije sigurno za bicikliste itd.).
4. Odaberu jedan dan u tjednu kada najviše putuju i izračunaju koliko kilometara prijeđu tijekom tog dana.

Za posljednji zadatak mogu se koristiti Google karte. U slučaju da sudionici nemaju barem jedan mobitel po grupi, osoba koja radi s mladima im mora osigurati tablet ili računalo, kao i internetsku vezu.

U slučaju da je grupa podijeljena u manje radne grupe, svatko treba ukratko pokazati svoje karte i podijeliti s ostalima svoje rezultate iz zadataka 2, 3 i 4 – najčešće prijevozno sredstvo, najčešći problem s kojim se susreće i broj kilometara putuju na odabrani dan.

III. Zeleni prijevoz prema našim potrebama – stvaranje savršenog zelenog transportnog sustava na našim kartama (60 minuta)

Sada slijedi kreativni dio radionice. Korištenjem iste karte sa svim označenim lokacijama, sudionici imaju priliku kreirati vlastiti grad/čtvrť sa savršenim sustavom mobilnosti prilagođenim njihovim potrebama i sigurnosti. Različitim bojama i simbolima na karti trebaju označiti kako bi se kretali gradom/selom, gdje bi dodali više zelenih površina, gdje bi uklonili parkiralište/garažu, kojim prijevoznim sredstvom bi se željeli koristiti, i slično. Osoba koja radi s mladima trebao bi ih voditi pitanjima i motivirati ih da razmišljaju izvan uobičajenih okvira. Vrlo je važno ne davati im ideje ili rješenja, sudionici bi trebali slobodno staviti na kartu što god žele i ne bojati se predložiti neke "naizgled glupe ideje" (samo da dam primjer: autocesta za skejtbord u gradu).

Pred kraj ovog dijela radionice, u slučaju da su sudionici podijeljeni u nekoliko manjih radnih grupa, osoba koja radi s mladima traži od svih grupa da se dogovore kako će prezentirati svoje rezultate. U slučaju da je grupa bila mala i svi su radili zajedno, neće biti prezentacije, već će osoba koja radi s mladima izravno započeti raspravu.

Nakon ovog dijela radionice, osoba koja radi s mladima najavljuje kratku pauzu od 15 minuta (ili duže po potrebi sudionika).

IV. Prezentacije (45 minuta)

Sve grupe su pripremile svoje prezentacije, a osoba koja radi s mladima pita tko ih želi prvi predstaviti. Svaka grupa ima otprilike 10 minuta za predstavljanje, nakon čega će nekoliko minuta biti posvećeno pitanjima i povratnim informacijama ostalih.

V. Rasprava i primjeri dobre prakse (30 minuta)

Nakon svih prezentacija, osoba koja radi s mladima sažima rezultate, daje povratne informacije i vodi raspravu postavljajući sljedeća pitanja:

- Je li bilo teško stvoriti savršen i ekološki sustav mobilnosti koji podržava vaše potrebe?
- Je li vas nešto, i ako jeste što, blokiralo tijekom kreativnog procesa?
- Jeste li bili iznenađeni brojem kilometara koje prijeđete u danu?
- Biste li aktivno sudjelovali u akciji zelenog prijevoza da je netko organizira?
- Mislite li da bi se vašim prijateljima svidio savršeni i zeleni sustav mobilnosti koji ste stvorili?
- Kako biste im to predstavili?

Omladinska radnica na ovom mjestu ističe važnost podizanja svijesti i edukacije o održivom prijevozu jer može značajno smanjiti stakleničke plinove, poboljšati zdravlje i dobrobit ljudi, poboljšati uvjete u lokalnom okruženju i stvoriti ekonomsku korist.

Na kraju radionice, radnici koji rade s mladima mogli bi predstaviti neke primjere dobre prakse u pogledu zelenog prijevoza, na primjer gradove s dobrim sustavom biciklističkih staza u Europi ili neke lokalne primjere.

Potrebni materijali : flipchart papir, olovke, markeri, tiskane karte, tableti ili računala, internetska veza.

Popratni dokumenti i dodatna literatura:

- **Europska agencija za okoliš, promet i mobilnost :**

<https://www.eea.europa.eu/en>

- **Avantura biciklističkog pješačenja: Biciklistička Europa: 5 gradova s najpogodnijim biciklistima u 2023** <https://www.bikehike.com/blog/cycle-friendly-european-cities>

2. DIO: RADIONICE ZA RADNIKE S MLADIMA (I UČITELJE)

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- Ako su svi sudionici iz istog grada/mjesta, potrebno je ispisati odgovarajuću kartu. Ukoliko se radi o mješovitoj grupi, predlaže se korištenje nasumične karte (nitko od sudionika nije iz grada/mjesta čija se karta koristi) te da osoba koja radi s mladima prilagodi dio radionice onom koji se mapira. On treba unaprijed pripremiti kartu i na njoj označiti važne lokacije, a sudionici će dalje raditi s dobivenim informacijama.

Umjetnički pristup zaštiti okoliša

 Naziv radionice: Umjetnički pristup zaštiti okoliša

 Trajanje : 270 minuta uključujući stanku

 Pozadina: Uloga umjetnosti u rješavanju ekoloških problema višestruka je. Umjetnost ima jedinstvenu sposobnost probuditi emocije, pokrenuti dijalog i uspostaviti dubok odnos između ljudi i prirode. Služi kao moćan alat za podizanje svijesti, poticanje emocionalnih veza i poticanje na djelovanje u borbi protiv izazova koje donosi globalna ekološka kriza. Na ovoj radionici raspravljat će se o umjetnosti kao alatu za rješavanje lokalnih ekoloških problema i pokretanju kreativnog procesa.

 Cilj radionice: Naučiti kako se umjetnost može koristiti za podizanje svijesti o problemima okoliša i kako može potaknuti djelovanje u zajednici.

Specifični podciljevi radionice:

- Educirati mlade o povezanosti umjetnosti i zagovaranja okoliša.
- Istražite različite oblike umjetničkog izražavanja (npr. vizualne umjetnosti, performans, književnost) i njihov potencijalni utjecaj na podizanje svijesti o problemima okoliša.
- Potaknite rasprave o tome kako umjetnost može potaknuti djelovanje i utjecati na političke odluke vezane uz očuvanje okoliša i održivost.
- Potaknuti mlade ljude na razmišljanje i razvoj kreativnih projekata ili inicijativa koje koriste umjetnost za rješavanje specifičnih ekoloških izazova u njihovim zajednicama.
- Potaknite osjećaj osnaživanja i djelovanja među mladima isticanjem uloge koju pojedinci mogu imati u zaštiti okoliša.

 Kompetencije koje se razvijaju radionicom: promatranje; fokus na detalje; kreativno i kritičko mišljenje; samoizražavanje; pismenost; specifične vještine vezane uz različite vrste umjetnosti; planiranje i upravljanje vremenom.

 Metodologija i metode : energizator; mozganje; individualni rad; timski rad; umjetničko djelo; prezentacija; rasprava.

Tijek radionice:

I. Energizer i uvod u temu (10 minuta)

Radionica počinje zabavnim energizatorom kako bi se svi raspalili, ali još važnije, kako bi se svi nasmijali i pokrenuli kreativni proces. Ako je moguće, energizator treba raditi na otvorenom ili u velikoj prostoriji (stolovi i stolice moraju biti pomaknuti uza zid). Omladinska radnica stavlja svima tri komada selotejpa na rame, a zatim objašnjava da je cilj da se svatko riješi svih svojih komada selotejpa tako da ih stavi na nekog drugog. Zvuči lako, ali... i svi se drugi pokušavaju riješiti svojih komada, stoga... trčite! Prije nego što osoba koja radi s mladima da znak za početak, može reći da komadići trake predstavljaju neke probleme kojih se sudionici žele riješiti i dati nekom drugom da ih riješi. Nakon što osoba koja radi s mladima da znak za start, počinje trčanje i svatko se

pokušava riješiti svog problema. Nakon nekog vremena osoba koja radi s mladima daje znak za prekid igre i poziva sudionike da se okupe u krug. Pita tko se uspio riješiti svojih problema, tko je dobio gomilu tuđih problema i je li bilo lakše riješiti se njih ili dobiti neke od njih? Omladinska djelatnica završava energizator činjenicom da problemi ne nestaju ako ih zanemarimo, probleme je potrebno prepoznati, analizirati i rješavati!

II. Razmišljanje o lokalnim ekološkim problemima (20 minuta)

Ako je energizator napravljen na otvorenom, sada je vrijeme da se vratite unutra i započnete proces razmišljanja. Osoba koja radi s mladima poziva sudionike da sjednu u veliki krug i počnu razmišljati o ekološkim problemima koje su primijetili u svojoj zajednici/susjedstvu/gradu, a kojima bi se željeli pozabaviti. Prije radionice osoba koja radi s mladima pripremio je flipchart papir s osnovnim pravilima brainstorminga, za slučaj da netko od sudionika nije upoznat s ovom metodom.

Sadržaj flipchart papira može biti sljedeći, a osoba koja radi s mladima ukratko objašnjava svako pravilo:

- Što više ideja to bolje (što je više navedenih ekoloških problema otkrivenih u vašoj zajednici za koje biste željeli da se pozabave);
- Ostanite usredotočeni na temu (problemi okoliša u vašoj zajednici, fokus bi trebao ostati na njima, iako su često usko povezani s društvenim problemima);
- Bez kritike (svi prijedlozi moraju biti napisani na flipchart papiru bez analize i kritike, čak i ako se na prvi pogled čine preveliki, npr.: zagađenje zraka).
- Predložite čak i naizgled glupe ideje (sjajne ideje mogu se isprva činiti pomalo glupima, ali ovo je mjesto gdje se ne osuđuje i možete ih sve predstaviti);
- Gradite na idejama drugih (radeći zajedno i nadograđujući se na ideje drugih mogu se stvoriti pametna rješenja).

Brainstorming sesije mogu biti vrlo emotivne i energične, a važno je da osoba koja radi s mladima ima iskustva u njihovom vođenju. Osnovna pravila brainstorminga i kako voditi sesiju mogu se pronaći u odjeljku Popratni dokumenti i dodatna literatura.

III. Početak kreativnog procesa (30 minuta)

Nakon popisa glavnih ekoloških problema koji muče sudionike, vrijeme je da svaki sudionik odabere vrstu umjetnosti kojom bi želio riješiti ekološke probleme. Možda se neki polaznici već bave nekom umjetnošću pa će im biti lako odlučiti kako dalje raditi. No, među polaznicima može biti i onih koji nisu sigurni kako bi se najbolje umjetnički izrazili, a mladenački spojevi im nude brojne mogućnosti. To se može učiniti kroz kratku PowerPoint prezentaciju koja prikazuje različite opcije kao što su: fotografija, video, plakati, murali, performansi, glazba, poezija itd., nakon čega slijedi konkretan primjer pjesme, teksta, plakata, izvedbe itd. Osoba koja radi s mladima trebao bi pitati sudionike znaju li neke primjere ili slijede li umjetnike koji se bave pitanjima okoliša. Ako se neki sudionici već bave nekom umjetnošću, mogu svoja umjetnička djela pokazati drugima.

Do kraja ovog dijela radionice svi polaznici su odabrali željenu vrstu umjetnosti i izrazili želju za samostalnim ili grupnim radom. Sada osoba koja radi s mladima može predložiti dvije mogućnosti: grupa može odabrati jedan ekološki problem s popisa i raditi na njemu koristeći različite umjetničke pristupe. Tako će se briga za isti problem izraziti na različite likovne načine. Druga mogućnost je da svatko izabere drugi problem s popisa. Ovo bi trebala biti grupna odluka. Kad svatko odabere problem i vrstu umjetnosti, treba razmisliti koji će mu materijali trebati za daljnji rad i provjeriti s omladinskim radnikom može li se to osigurati.

IV. Individualni i grupni kreativni rad (120 minuta)

Sljedeća dva sata bit će posvećena kreativnom radu. Polaznici će raditi individualno, u paru ili u malim grupama, a ovisno o vrsti umjetnosti koju su odabrali, mogu nastaviti raditi u istom prostoru ili izaći van. Osoba koja radi s mladima treba biti na raspolaganju tijekom kreativnog rada u slučaju da neki sudionici trebaju pomoć, savjet ili neki dodatni materijal. Obavještava sudionike da se svi moraju vratiti u učionicu najkasnije za 90 minuta (u slučaju da izađu van) te da će imati 30 minuta da finaliziraju umjetnički rad ili pripreme nacrt umjetničkog rada koji će prezentirati ostalima.

Nakon dva sata kreativnog rada, osoba koja radi s mladima priprema zalogaje i piće te poziva sve na polusatnu pauzu, prije nego što započnu prezentacije.

V. Prezentacije i rasprava (45 minuta)

Čak i ako nisu svi radovi završeni, osoba koja radi s mladima poziva sve da predstave ono na čemu su radili i podijele svoja iskustva. Objašnjava da kreativni rad ponekad oduzima vrijeme i da se nitko ne bi trebao osjećati loše ako u zadanom roku ne završi ono što je planirao.

Nakon svake prezentacije sudionici su podržani glasnim pljeskom, a ostali mogu postavljati pitanja ili dati povratnu informaciju.

VI. Sažetak i nastavak aktivnosti (15 minuta)

Za kraj ove radionice, osoba koja radi s mladima započinje kratku raspravu postavljajući sljedeća pitanja:

- Kako vam se svidio kreativni rad?
- Jeste li kroz svoje umjetničko djelo uspjeli izraziti ono što ste željeli?
- Hoćete li nastaviti raditi na svom umjetničkom djelu?
- Jeste li tijekom kreativnog procesa dobili još neke ideje?

Ako sudionici kažu da će nastaviti raditi na svom umjetničkom djelu ili započeti s radom na novoj ideji, osoba koja radi s mladima treba pokazati interes za ishod tog rada.

Potrebni materijali: vanjski prostor ili velika prostorija za energizator, flipchart papiri, markeri, pametni telefoni, prijenosna računala, internetska veza, časopisi, škare, papiri u različitim bojama, ljepilo i drugi materijali koji bi omladinskom radniku mogli biti korisni za kreativni dio radionice.

Popratni dokumenti i dodatna literatura:

- **7 osnovnih pravila brainstorminga** <https://www.mural.co/blog/brainstorming-rules>
- **Kako olakšati sesiju brainstorminga:** <https://www.mural.co/blog/run-a-brainstorming-session>

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- Za ovu radionicu omladinski radnici trebaju pripremiti široku paletu materijala i alata za kreativni rad kako bi na najbolji mogući način podržali sudionike. To mogu biti materijali za plakate, kratka izvedba, prijenosna računala s programima za grafički dizajn, prijedlozi aplikacija za mobilne telefone za uređivanje fotografija ili videa itd.
- Važno je da osoba koja radi s mladima pripremi konkretne primjere za različite vrste umjetnosti kako bi inspirirao sudionike i probudio njihovu kreativnost.
- Predloženi termin za ovu radionicu je za grupu od 10–12 polaznika i može se mijenjati prema potrebama grupe (većoj grupi će trebati više vremena za prezentacijski dio radionice). Ako je potrebno više vremena, radnici koji rade s mladima trebaju razmisliti o pauzi za ručak umjesto kratke pauze za užinu. Točan datum potrebno je obavijestiti sudionike prije početka radionice.

Održivi turizam

 Naziv radionice: Održivi turizam

 Trajanje : 195 minuta uključujući stanku

 Pozadina: Turistička industrija jedna je od najbrže rastućih industrija u svijetu, a unatoč ogromnom doprinosu turističkim zemljama, također ima ogroman globalni utjecaj na okoliš. Isti se učinak mogao osjetiti lokalno tijekom pandemije kada su nacionalna turistička odredišta postala prenapučena zbog ograničenja međunarodnih putovanja. Kao iu drugim sektorima, potreba za održivim praksama postoji iu sektoru turizma i poznata je pod različitim nazivima kao što su održivi turizam, zeleni turizam ili ekoturizam. Na ovoj radionici sudionici će istražiti prakse održivog turizma i raspravljati o njihovom utjecaju na različite aspekte života – ekonomske, društvene, ekološke i kulturne aspekte.

 Cilj radionice: Upoznati se s principima održivog turizma i kako zajednice mogu biti uključene u prakse ekološkog turizma.

Specifični podciljevi radionice:

- Obrazovati mlade o značajnom utjecaju turističke industrije na okoliš na globalnoj razini, uključujući njezin doprinos zagađenju, iscrpljivanju resursa i uništavanju staništa.
- Upoznati mlade s konceptom održivog turizma i važnosti primjene održivih praksi u sektoru turizma kako bi se ublažili njegovi negativni utjecaji.
- Razgovarajte o tome kako održivi turizam može doprinijeti lokalnom gospodarstvu, očuvati prirodne resurse, promicati društvenu jednakost i zaštititi kulturnu baštinu.

 Kompetencije razvijene radionicom: analitičke vještine; komunikacija; kritičko mišljenje; rješavanje problema; timski rad; prezentacijske vještine; građanske kompetencije.

 Metodologija i metode : energizator; teorijsko izlaganje; grupni rad; prezentacija; rasprava.

Tijek radionice:

I. Energizer i uvod u temu (15 minuta)

Na ovoj radionici energizator će se istovremeno koristiti za aktiviranje grupe i podjelu sudionika u nekoliko manjih radnih grupa. Osoba koja radi s mladima treba pripremiti male papire, po jedan papir za svakog sudionika, i na njima napisati jednu od sljedećih riječi: avion, vlak, bicikl i auto (može biti manje ili više riječi, ovisno o ukupnom broju sudionika). Svi papiri se savijaju i stavljaju u kutiju te dobro promiješaju. Sada svaki sudionik vadi komad papira iz kutije i gleda što je napisano na njemu tako da nitko drugi ne vidi što je na njemu napisano. Kada su svi pročitali riječ s papira, osoba koja radi s mladima poziva sudionike da formiraju grupe bez razgovora s drugima, već samo oponašanjem riječi s papira. Nakon što su svi sudionici pronašli svoju grupu, osoba koja radi s mladima ih pita koje prijevozno sredstvo smatraju održivim/neodrživim i koristi ga za uvod u temu radionice.

II. Teorijska prezentacija (45 minuta)

Kako bi osigurali da sudionici razumiju osnovne koncepte održivog turizma, koji će im trebati za grupni rad, osoba koja radi s mladima daje kratku prezentaciju kako bi objasnio osnove održivog turizma. Prezentacija treba sadržavati sljedeće:

- Definicija održivog turizma;
- Ekološki, društveni i kulturno-obrazovni stup održivog turizma;
- Utjecaj na lokalni okoliš;
- Utjecaj na društveni i kulturni aspekt zajednice;
- Utjecaj na lokalno gospodarstvo;
- Primjeri održivog turizma;
- Ekoturizam ili "greenwashing"?

Sudionici mogu postavljati pitanja i tražiti pojašnjenja tijekom prezentacije te, ako imaju iskustva s održivim turizmom, podijeliti ih s grupom.

III. Grupni rad (60 minuta)

Nakon teorijske prezentacije, osoba koja radi s mladima poziva sudionike da dublje zarone u 4 segmenta održivog turizma. Nastavit će rad u 4 male grupe.

Teme o kojima bi trebali razgovarati su sljedeće:

Grupa 1: Koji su ekološki problemi održivog turizma?

Grupa 2: Kakav je društveni učinak održivog turizma?

Grupa 3: Kako održivi turizam utječe na kulturnu baštinu?

Grupa 4: Koje su ekonomske koristi održivog turizma za lokalno stanovništvo?

Svaka grupa dobiva flipchart papir i markere za bilježenje i pripremu kratke prezentacije za ostale grupe. Sudionici mogu koristiti svoje mobilne telefone za traženje činjenica i primjera koji se odnose na njihovu temu. Dogovaraju se kako žele prezentirati nalaze – birajući jednog predstavnika ili to čine zajedno kao grupa.

Osoba koja radi s mladima mora biti dostupan tijekom grupnog rada i ići od jedne do druge grupe kako bi provjerio imaju li sudionici pitanja ili trebaju pojašnjenja.

Prije prezentacije, osoba koja radi s mladima najavljuje kratku pauzu od 15 minuta (ili dužu ako sudionici izraze potrebu).

IV. Prezentacije (40 minuta)

Osoba koja radi s mladima poziva sve grupe da se okupe kako bi predstavili svoje rezultate. Svatko može zajedno pripremiti prostoriju za prezentaciju, a zatim prva grupa kreće s prezentacijom. Svaka grupa ima do 7 minuta za predstavljanje rezultata, nakon čega ostale grupe mogu postavljati pitanja ili komentirati. Osoba koja radi s mladima poziva sudionike da pažljivo slušaju izlaganja i razmisle o tome kako su ovi različiti segmenti međusobno povezani i kako utječu jedni na druge.

V. Rasprava i sažetak (20 minuta)

Nakon svih prezentacija, osoba koja radi s mladima započinje raspravu fokusirajući se na to kako su ova 4 segmenta međusobno povezana te vodi sudionike kroz raspravu postavljajući sljedeća pitanja:

- Je li vam koncept održivog turizma bio nov?
- Je li bilo teško pronaći odgovore na vaše pitanje?
- Kako su povezani ekološki i društveni aspekti održivog turizma?
- Kakav je odnos između društvenog i ekonomskog aspekta?
- Što mislite zašto održivi turizam smatra važnom kulturnu baštinu?
- Kako se mladi mogu uključiti u ponudu održivog turizma?

Potrebni materijali : papir, olovke, energizator kutija, flipchart papir, markeri, internetska veza, projektor.

Popratni dokumenti i dodatna literatura:

- **Ujedinjenje mladih za ekoturizam** <https://yeenet.eu/wp-content/uploads/2018/11/Uniting-youth-for-ecotourism-publication.pdf>
- **Prakse održivog turizma** <https://enterclimate.com/blog/sustainable-tourism-practices/>

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- Ako postoje lokalni ili nacionalni primjeri praksi održivog turizma, radnici koji rade s mladima trebali bi ih podijeliti sa sudionicima ili, ako je moguće, pozvati pojedince koji su aktivno uključeni u te prakse kao gostujuće govornike.

Jedemo li svoj otpad?

 Naziv radionice: Jedemo li svoj otpad?

 Trajanje : 255 minuta uključujući stanku

 Pozadina: Kada odlažemo svoj otpad, posebno ako smo ga razdvojili u različite kante, volimo misliti da se brinemo o njemu na najbolji mogući način za naš okoliš. Volimo misliti da smo obavili svoj dio posla i sada očekujemo da javne službe za otpad i vlasti odrade svoj dio posla. Nažalost, gospodarenje otpadom nije vrlo učinkovito u mnogim zemljama, uključujući i one dobro razvijene. Većina globalno proizvedenog otpada završi na ilegalnim odlagalištima, rijekama, jezerima i oceanima gdje se polako razgrađuje. Razna istraživanja u proteklih 50 godina pokazuju da se plastični otpad s vremenom razgrađuje i pretvara u mikro i nano plastiku koju danas možemo naći doslovno posvuda – u tlu, vodi, zraku, hrani, pa čak i tijela! Drugim riječima, naš plastični otpad, nakon određenog vremena, završi na našim tanjurima!

Ova radionica će omogućiti sudionicima da istraže problem mikroplastike, da analiziraju koja vrsta plastičnog otpada tome najviše pridonosi te da istraže načine na koje mogu smanjiti svoj ekološki otisak u smislu plastičnog otpada.

 Cilj radionice: Razumjeti posljedice lošeg gospodarenja otpadom na primjeru mikroplastike i upoznati se s učinkovitim praksama smanjenja otpada.

Specifični podciljevi radionice:

- Obrazovati mlade o neučinkovitosti i izazovima u sustavima gospodarenja otpadom na globalnoj razini, uključujući prevalenciju ilegalnog odlaganja otpada i onečišćenje prirodnih vodenih staništa otpadom.
- Podići svijest mladih o dugoročnom utjecaju plastičnog otpada na okoliš, posebice o njegovoj razgradnji u mikroplastiku.
- Analizirati različite vrste plastičnog otpada koji pridonose stvaranju mikroplastike.
- Kako bismo potaknuli mlade ljude da razmisle o svojim potrošačkim navikama i identificiraju područja u kojima mogu donijeti svjesne odluke kako bi smanjili svoj plastični otisak, istražujući alternative plastici za jednokratnu upotrebu.

 Kompetencije razvijene radionicom: analitičke vještine; digitalna pismenost; kritičko mišljenje; komunikacija; prezentacijske vještine; timski rad; građanske kompetencije.

 Metodologija i metode : energizator; analiza; teorijsko izlaganje; video projekcija; grupni rad; prezentacija; rasprava.

Tijek radionice:

I. Energizer i uvod u temu (30 minuta)

Kako bi predstavili temu radionice, omladinski radnici uvode energizator „Održiva potraga“ koji se radi u malim grupama od 3–4 polaznika. Nakon što se skupine formiraju, svaka dobiva popis stvari koje treba pronaći ili zadatke vezane uz plastični otpad i smanjenje plastičnog otpada.

Na primjer: višekratna boca za vodu, kante za recikliranje, plastični predmeti za jednokratnu upotrebu, nepropisno odloženi plastični otpad, proizvod s poliestrom u sebi, primjer životinje ugrožene plastičnim otpadom itd. Pretraživanje može trajati oko 15–20 minuta, ovisno o raspoloživom vremenu i broju stavki na popisu. Sudionici će se zatim razići kako bi tražili stavke s popisa ili dovršili zadatke. Mogu snimiti fotografije ili videozapise sa svakom stavkom koju pronađu kako bi dokumentirali svoj napredak ili, ako je moguće, ponijeti stavku sa sobom. Nakon isteka vremena, svi se vraćaju u radnu sobu i pregledavaju pronađene predmete. Osoba koja radi s mladima vodi raspravu, pazeći da se svaka stavka ukratko obradi i pita sudionike o njezinoj važnosti za održivost i smanjenje plastičnog otpada.

II. Naš svijet u podacima – plastični otpad (45 minuta)

Osoba koja radi s mladima poziva sudionike da sjednu i najavljuje nastavak rada u malim grupama. Kako bi se bolje razumjelo koliko je globalni problem plastičnog otpada ozbiljan, svaka grupa dobiva jedan ili dva zadatka (ovisno o broju malih grupa) pronaći specifične podatke vezane uz proizvodnju plastike i zbrinjavanje plastičnog otpada u online znanstvenoj bazi podataka. Naš svijet u podacima – <https://ourworldindata.org>

Evo nekoliko primjera:

- Kolika je bila svjetska proizvodnja plastike u godini rođenja vaših roditelja, kada ste vi rođeni i prije 5 godina?

<https://ourworldindata.org/grapher/global-plastics-production>

- Koja je razlika u zastupljenosti načina zbrinjavanja otpada u SAD-u, Kini i Europi?

<https://ourworldindata.org/grapher/plastic-fate>

- Koje zemlje imaju najveću količinu pogrešno zbrinutog plastičnog otpada u svijetu?

<https://ourworldindata.org/grapher/plastic-waste-mismanaged>

- Koja je zemlja imala najveći porast recikliranja plastike između 2000. i 2019.?

<https://ourworldindata.org/grapher/share-plastic-waste-recycled>

- Koliki je udio plastičnog otpada koji se reciklira, odlaze na odlagališta, spaljuje i njime se loše upravlja u Europi 2000. i 2019.?

https://ourworldindata.org/grapher/share-plastic-fate?time=2019..latest&country=~OWID_EUR

- Koliko se nakupljanje plastičnog otpada u rijekama i jezerima povećalo između 2000. i 2019. u Europi, SAD-u i Kini?

<https://ourworldindata.org/grapher/plastic-waste-accumulated-rivers-lakes>

Tijekom istraživanja osoba koja radi s mladima mora biti dostupna kako bi pomogla grupama ako je potrebno. Svaka skupina pronalazi podatke, zapisuje ih na papirić uz temu (npr. globalna proizvodnja plastike, nakupljanje plastičnog otpada u rijekama i jezerima...) i dogovara tko će ih ukratko prezentirati ostalim skupinama. Grupa po jedna čitaju zadatak koji su dobili i podatke koje su pronašli te lijepe papir na zid. Do kraja prezentacije svi su radovi poredani na zidu, a istraženi podaci vidljivi su svima.

Osoba koja radi s mladima donosi glavne zaključke na temelju podataka i korelacije među njima.

III. Teorijska prezentacija i video projekcija (45 minuta)

Kako bi bolje razumjeli koliko je proizvodnja i uporaba plastike ozbiljna te koliko je naš svakodnevni život povezan s raznim vrstama plastike, osoba koja radi s mladima sudionicima pokazuje grafikon „Globalna proizvodnja primarne plastike po industrijskim sektorima od 1990. do 2019.„ od platforma Naš svijet u podacima (<https://ourworldindata.org/grapher/plastic-production-by-sector>). Skreće im pozornost na porast u svakom sektoru, a posebno u sektoru ambalaže koji bilježi najveći porast. Na temelju ovih podataka i podataka koje su istražili i prezentirali sudionici, osoba koja radi s mladima izvodi zaključke i korelacije između rasta globalne populacije, rasta globalne potrošnje i rasta globalne proizvodnje i odlaganja otpada. Ekološki problemi vezani uz plastični otpad koje vidimo su zagađeni ekosustavi, loše gospodarenje otpadom koje dovodi do

emisije stakleničkih plinova te razne životinjske vrste koje su direktno ugrožene plastičnim otpadom (npr. ptice, morske kornjače, ribe itd.). No, u posljednjih nekoliko desetljeća postoji nevidljiv problem vezan uz plastični otpad – onečišćenje vode, zraka i tla mikroplastikom. Sada mladi radnik pita sudionike jesu li čuli za ovaj problem i objašnjava koncept mikroplastike i njezin utjecaj na okoliš i ljudsko zdravlje.

Sljedeća tabela pokazat će sudionicima da različite vrste polimera (kolokvijalno nazvanih vrstama plastike) koji se koriste za izradu različitih plastičnih proizvoda doprinose problemu mikroplastike. Na kraju ovog dijela radionice prikazan je kratki video o tome koliko mikroplastike unosimo hranom.

Nakon teorijskog izlaganja, osoba koja radi s mladima najavljuje stanku od 30 minuta.

IV. Koji je polimer u mom proizvodu? (45 minuta)

Sada su se sudionici ponovno podijelili u male radne skupine i sjeli za stol. Svaka skupina dobiva 2 plastična proizvoda s naljepnicama i zadatak im je analizirati koje polimere ti proizvodi sadrže. Trebaju pažljivo pročitati etiketu proizvoda i zapisati vrstu(e) polimera koji sadrži. Proizvodi mogu biti na primjer: boca šampona, vlažne maramice, boca vode, plastični pribor za jelo, maskara, limenka boje itd. Ako na naljepnici pronađu samo kratice polimera, mogu upotrijebiti svoj mobilni telefon kako bi pronašli puni naziv polimera. Nakon toga trebaju provjeriti mogu li pronaći etikete na svojoj odjeći i provjeriti sadrži li njihova odjeća polimere. Danas znanstvenici procjenjuju da tekstil proizvodi 35% mikroplastičnog onečišćenja u svjetskim oceanima (u obliku sintetičkih mikrovlakana), što bi tekstil učinilo najvećim poznatim izvorom mikroplastičnog onečišćenja mora.

V. Kako možemo smanjiti utjecaj mikroplastike na okoliš (45 minuta)

Kao što postoje različiti načini proizvodnje mikroplastike, koje su sudionici do sada istraživali na radionici, postoje i brojni načini kako je smanjiti, a upravo to će istraživati u nastavku radionice. Cijela grupa sada radi zajedno na izradi popisa načina na koje mogu smanjiti svoj otisak mikroplastike. Dok sudionici raspravljaju i daju prijedloge, osoba koja radi s mladima ih zapisuje na flipchart papir.

Savjetuje im da razmisle o različitim aspektima svog života:

- odjeća – nabava i održavanje;
- proizvodi za njegu tijela;
- hrana – konzumacija i priprema;
- čišćenje kuće;
- zamijeniti jednokratne proizvode proizvodima za višekratnu upotrebu.

VI. Rasprava i sažetak (15 minuta)

Kako bi zaključio radionicu i motivirao sudionike za provođenje navedenih akcija za smanjenje onečišćenja mikroplastikom, osoba koja radi s mladima vodi završnu raspravu postavljajući sljedeća pitanja:

- Jeste li bili iznenađeni nekim podacima koje ste danas otkrili?
- Što je bilo najveće iznenađenje dana?
- Mislite li da će biti lako provesti gore navedene radnje?
- Mislite li da vaši vršnjaci znaju za ovaj problem?

Potrebni materijali: popis smetlara za svaku grupu, mobiteli, tableti ili prijenosna računala za istraživački rad (jedan uređaj po grupi), internetska veza, projektor, flipchart papiri, papiri, flomasteri, razni proizvodi od polimera (broj ovisi o broju sudionika ; boca šampona, vlažne maramice, boca vode, plastični pribor za jelo, maskara, limenka boje itd.)

²IUCN, Primary microplastics in the Oceans,
<https://portals.iucn.org/library/sites/library/files/documents/2017-002-En.pdf>

Popratni dokumenti i dodatna literatura:

- Zemlja ima skriveni problem s plastikom — znanstvenici ga traže <https://www.scientificamerican.com/article/microplastics-earth-has-a-hidden-plastic-problem-mdash-scientists-are-hunting-it-down/>
- Od riba do ljudi, invazija mikroplastike može uzeti danak <https://www.scientificamerican.com/article/from-fish-to-humans-a-microplastic-invasion-may-be-taking-a-toll/>
- Jednostavni načini za smanjenje onečišćenja mikroplastikom i potrošnje u svakodnevnom životu <https://www.perchenergy.com/blog/lifestyle/reduce-microplastic-pollution-consumption>
- Koliko plastike pojedemo tjedno? https://wwf.panda.org/wwf_news/?348337/Revealed-plastic-ingestion-by-people-could-be-equating-to-a-credit-card-a-week
- Utjecaj onečišćenja oceana plastikom na morske vrste, biološku raznolikost i ekosustave https://wwfint.awsassets.panda.org/downloads/wwf_impacts_of_plastic_pollution_on_biodiversity.pdf
- Vaša plastična dijeta <https://www.youtube.com/watch?v=xiuxHvAaZ2M>
- Naš svijet u podacima – Onečišćenje plastikom <https://ourworldindata.org/plastic-pollution>

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- Radnici s mladima trebaju unaprijed pripremiti sve potrebne materijale i upoznati se s podacima s kojima će sudionici raditi u prvom dijelu radionice kako bi mogli ukazati na korelacije među njima i dati dodatna objašnjenja.
- Za ovu radionicu nužna je internetska veza i elektronički uređaji, a prije predlaganja radionice, omladinski radnici trebaju provjeriti imaju li sve potrebne materijale u svom radnom prostoru.

Osnove zelene gradnje

 Naziv radionice: Osnove zelene gradnje

 Trajanje : 260 minuta uključujući stanku

 Pozadina: Kuće izgrađene od prirodnih materijala koriste lokalne, minimalno obrađene, široko dostupne i/ili obnovljive prirodne materijale. Dizajnirane su da se prilagode klimi i geografskom položaju, da učinkovito koriste energiju, vodu i druge resurse, pružajući skromno utočište koje može trajati stoljećima. Idealno, kuće i način na koji se u njima živi su u ravnoteži i harmoniji s okolinom. Na ovoj radionici sudionici će učiti o prirodnim materijalima i prirodnim tehnikama gradnje koje su tisućljećima osiguravale domove ljudima te raspravljati s građevinskim stručnjacima o tome kako se te tehnike mogu koristiti za smanjenje negativnog utjecaja konvencionalnih pristupa gradnji.

 Cilj radionice: Stvoriti prostor za raspravu o konceptu zelene gradnje i istražiti primjere dobre prakse.

Specifični podciljevi radionice:

- Educirati mlade o principima prirodne gradnje i korištenju domaćih prirodnih materijala.
- Upoznati mlade s tradicionalnim tehnikama gradnje koje su zajednice koristile tisućljećima za prirodnu izgradnju svojih domova.
- Raspravljati o važnosti učinkovitog korištenja energije, vode i drugih resursa u projektiranju i izgradnji zgrada.

 Kompetencije koje se razvijaju radionicom: kritičko i kreativno mišljenje; praktične vještine; suradnja; komunikacija; građanske kompetencije.

 Metodologija i metode : energizator; teorijsko izlaganje; grupni rad; prezentacija; rasprava.

Tijek radionice:

I. Energizer i uvod u temu (20 minuta)

Za uvod u temu radionice, osoba koja radi s mladima i pozvani stručnjak za prirodnu gradnju trebaju pripremiti 15–20 uzoraka različitih materijala i postaviti ih u sredinu kruga u kojem sjede sudionici. Zatim se od njih traži da podijele uzorke u 3 različite kategorije: materijali koji se koriste u konvencionalnoj gradnji, materijali koji se koriste u prirodnoj gradnji i materijali koji nikada nisu korišteni u gradnji. Sudionici mogu razgovarati jedni s drugima dok dijele uzorke u 3 kategorije, ali ne mogu razgovarati sa stručnjakom, čak i ako ne mogu prepoznati materijal. Kada su svi uzorci posloženi, stručnjak pregledava dobiveni rad i predstavlja temu radionice.

II. Teorijsko izlaganje stručnjaka prirodne gradnje (60 minuta)

Radionica se nastavlja teorijskim izlaganjem o prirodnim tehnikama gradnje i prirodnim materijalima. Za to stručnjak priprema PowerPoint prezentaciju s osnovnim principima prirodne

gradnje i primjerima različitih tehnika gradnje.

III. Grupni rad – izgradnja modela kuće (120 minuta)

Budući da je prirodna gradnja praktična vještina, sljedeća 2 sata bit će posvećena izradi modela kuće od prirodnih materijala. Dok stručnjak priprema materijal (glina, slama, grane i sl.) i alate te ih postavlja na veliki stol, odakle ih sudionici odnose na svoje radno mjesto, osoba koja radi s mladima dijeli sudionike u manje radne grupe od 3 osobe. 4 osobe. To se može učiniti pomoću kratke rečenice, na primjer "Volim blato". Svi sudionici stoje u krugu i svaki od njih mora naglas izgovoriti samo jednu riječ iz rečenice. Jedan sudionik počinje s riječju "ja", zatim onaj koji stoji lijevo kaže "ljubav", sljedeći "blato", a sljedeći opet počinje s "ja". Grupa ponavlja rečenicu sve dok svi ne izgovore jednu riječ naglas. Potom su podijeljeni u grupe "ja", "ljubav" i "blato". Ovisno o broju sudionika, kazna će možda morati biti duža.

Sve grupe dolaze na svoja radna mjesta i stručnjak im daje upute. Njihov zadatak je izgraditi model kuće od prirodnih materijala dostupnih na stolu. Svaka skupina može odlučiti koje će i koliko različitih materijala koristiti te kako dizajnirati svoju kuću. Tijekom teorijske prezentacije vidjeli su različite primjere projektiranja prirodnih kuća, tako da sada mogu izraditi vlastiti dizajn. Tijekom ovog praktičnog rada sudionici mogu postavljati pitanja i tražiti prijedloge od stručnjaka koji ih može voditi kroz cijeli proces. Na kraju svaka skupina treba imenovati svoju kuću i osmisлити kratku prezentaciju.

IV. Prezentacije i sažetak (60 minuta)

Svaka grupa ima 5–7 minuta da predstavi svoj model kuće navodeći njezin naziv, korištene materijale i poteškoće na koje je naišla tijekom gradnje. Nakon svake prezentacije stručnjak daje povratnu informaciju, a ostale grupe mogu postavljati pitanja.

Nakon svih prezentacija, stručnjak i osoba koja radi s mladima završavaju glavnim zapažanjima vezanim uz praktični rad i pozivaju sudionike na daljnje istraživanje prirodnih građevina.

Potreban materijal: papiri, olovke, flipchart papiri, flomasteri, materijali za praktični rad po dogovoru s pozvanim stručnjakom, računalno, projektor, internet veza.

Poprtni dokumenti i dodatna literatura:

- **Zelene zgrade**

<https://greenbuildingcanada.ca/green-building-guide/>

- **Gradnja s prirodom na umu**

<https://www.gaiakosovo.org/2020/02/02/building-with-nature-in-mind-publication-posters/>

- **Prirodne građevine diljem svijeta**

<http://naturalhomes.org/naturalhomes.htm>

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- Radnici s mladima trebali bi organizirati ovu radionicu u suradnji sa stručnjakom za prirodnu gradnju ili organizacijom specijaliziranom za tu temu. Zajednički se trebaju dogovoriti o trajanju radionice, potrebnom materijalu, njegovoj količini, kao i veličini grupe.
- Preporuča se organizirati studijski posjet prirodnom objektu u okolici nakon radionice, kao nastavak aktivnosti za zainteresirane sudionike.

Pokretanje ekološki prihvatljivog poslovanja

 Naziv radionice: Pokretanje ekološki prihvatljivog poslovanja

 Trajanje : 210 minuta uključujući stanku

 Pozadina: Eko-poduzeće posluje na održiv način, uzrokuje minimalnu štetu okolišu, koristi lokalne obnovljive resurse kad god je to moguće, prati svoj ugljični otisak, nastoji minimizirati svaki negativan utjecaj na okoliš i zajednicu te ima snažnu društvenu predanost. Sve više malih poduzeća i novoosnovanih poduzeća razvija održive poslovne modele kako bi povećala svoj pozitivan društveni i ekološki učinak. Na ovoj radionici sudionici će kroz analizu lokalnih primjera dobre prakse upoznati principe ekološki prihvatljivog poslovanja te kako njihov poslovni plan može biti ekonomski uspješan, društveno odgovoran i ekološki prihvatljiv. Za provedbu radionice na predloženi način bit će potrebna 3 omladinska radnika za grupni rad na studijama slučaja.

 Cilj radionice: Potaknuti poduzetničke inicijative koje su usmjerene na ekološki prihvatljive poslovne modele.

Specifični podciljevi radionice:

- Upoznati mlade s osnovnim principima i praksama ekoloških poduzeća, naglašavajući važnost održivosti, minimalnog utjecaja na okoliš i društvene odgovornosti.
- Poticati kritičko razmišljanje pri razvoju ekoloških poslovnih ideja i kreativnih rješenja za ekološke izazove.
- Omogućiti umrežavanje mladih – povezivanje s vršnjacima, mentorima i stručnjacima u poslovnom sektoru zaštite okoliša te potaknuti suradnju i razmjenu ideja.

 Kompetencije koje se razvijaju radionicom: timski rad; analitičke vještine; komunikacija; kreativno razmišljanje; kritičko mišljenje; građanske kompetencije.

 Metodologija i metode : energizator; grupni rad; studije slučaja; mozganje; rasprava.

Tijek radionice:

I. Energizer i uvod u temu (15 minuta)

Osoba koja radi s mladima pozdravlja sudionike i daje "Pinky Thumb" energizator za zabavan početak radionice. Osoba koja radi s mladima objašnjava da će naglas izgovoriti dio tijela i boju te da je zadatak sudionika pronaći predmet te boje u prostoriji i dodirnuti ga odabranim dijelom tijela. Na primjer, ako osoba koja radi s mladima kaže "sivi lakat", sudionici trebaju pronaći nešto sivo u prostoriji i dotaknuti to laktom. Da bi se to malo potaknulo, može se predložiti vremensko ograničenje ili ograničenje broja ljudi koji mogu dotaknuti isti predmet. Neke kombinacije dijelova tijela i boja bit će lako izvesti, no neke će zahtijevati kreativno razmišljanje kako bi se ta dva spojila unutar zadanog vremenskog okvira.

Osoba koja radi s mladima trebao bi kombinirati lake zadatke s onim izazovnim i zadržati dva najizazovnija za kraj energizatora (ovo uvelike ovisi o tome što nađu u radnom prostoru). Nakon nekoliko odigranih rundi i posljednja dva izazovna zadatka, osoba koja radi s mladima osvrće se na kreativna rješenja koja su sudionici pokazali i objašnjava da ponekad uobičajene stvari treba sagledati iz druge perspektive kako bi se došlo do inovativnog rješenja. Zelena poduzeća trebaju ovu vrstu kreativnog i kritičkog razmišljanja kako bi pronašla sklad između gospodarstva, društva i okoliša.

II. Studija slučaja – ekološki prihvatljive tvrtke (60 minuta)

U ovom dijelu radionice sudionici će preuzeti ulogu potencijalnih donatora koji traže ekološko poduzeće koje će ih financijski podržati, dok će djelatnici mladih prezentirati 3 ideje. Sudionici su podijeljeni u 3 manje grupe, a svaka grupa odlazi na jedno od tri mjesta gdje će se prezentirati ideje. Nakon 15 minuta svaka grupa ide na sljedeću stanicu, a nakon još 15 minuta ide na treću stanicu. Na taj će način svi sudionici čuti sve 3 ideje i moći će ih usporediti. Svaki od njih dobiva evaluacijski listić s 3 stupca u koji treba napraviti bilješke koje će mu pomoći pri odabiru jedne od prezentiranih ideja. Stupci su: ekonomski aspekt → dobit; društveni aspekt → ljudi; ekološki aspekt → planet.

Prije radionice mladi radnici trebaju odabrati 3 primjera ekološki prihvatljivog poslovanja i pripremiti prezentaciju na temelju 3 aspekta evaluacije. Unutar 45 minuta predstaviti će svoju ekološku poslovnu ideju svim malim radnim skupinama, odnosno potencijalnim donatorima. Moraju osigurati da u roku od 15 minuta ostave malo vremena sudionicima za postavljanje pitanja. Nakon što sudionici čuju sve 3 poslovne ideje, pregledavaju svoje bilješke i uspoređuju ih, prave dodatne bilješke ili po potrebi razgovaraju s ostalim sudionicima te odabiru poslovnu ideju koja im se najviše sviđa. Osoba koja radi s mladima provjerava jesu li svi donijeli odluku i poziva sudionike na sesiju brainstorminga.

Ideja 1 – naziv ideje		
Ekonomski aspekt → profit	Društveni aspekt → ljudi	Ekološki aspekt → planet
Što ovu ideju čini održivom?		
Ideja 2 – naziv ideje		
Ekonomski aspekt → profit	Društveni aspekt → ljudi	Ekološki aspekt → planet
Što ovu ideju čini održivom?		
Ideja 3 – naziv ideje		
Ekonomski aspekt → profit	Društveni aspekt → ljudi	Ekološki aspekt → planet

III. Brainstorming o ekološki prihvatljivim poduzetničkim inicijativama za škole i klubove mladih (45 minuta)

Nakon što su čuli o 3 ekološki prihvatljiva poduzeća i ocijenili ih u 3 aspekta, sudionici su pozvani na oluju ideja o tome kakvu bi ekološki prihvatljiva poduzeća mogli organizirati u svojoj školi ili centru za mlade. Osoba koja radi s mladima objašnjava pravila brainstorminga u slučaju da netko od sudionika nije upoznat s metodom (detaljnije o pravilima brainstorminga možete pronaći u radionici "Umjetnički pristup zaštiti okoliša").

Tijekom sesije brainstorminga, osoba koja radi s mladima vodi bilješke i zapisuje na flipchart papir sve ideje koje sudionici predlože. Potiče ih da "razmišljaju izvan okvira", da predlažu neobične ideje i pokušaju doći do što više ideja.

Kada sudionicima ponestane ideja, osoba koja radi s mladima ih poziva da glasaju i odaberu 3 ideje koje bi željeli dalje razvijati. Svaki sudionik uzima marker i stavlja točku pored 3 ideje. Na kraju se biraju 3 ideje s najviše bodova, ispisuju se na posebnom flip chartu i dalje razrađuju. U ovom trenutku, osoba koja radi s mladima može odlučiti, zajedno sa sudionicima, hoće li svi zajedno raditi na 3 ideje ili će se ponovno podijeliti u 3 radne skupine i svaka će grupa nastaviti raditi na jednoj ideji.

Nakon sesije brainstorminga, osoba koja radi s mladima najavljuje kratku stanku od 15 minuta (ili dulju ako je sudionicima potrebna).

IV. Razvijanje 3 poduzetničke ideje (60 minuta)

Daljnji razvoj 3 ideje može se nastaviti u jednoj velikoj grupi ili u 3 male grupe. Koju god metodu skupina odabrala, važno je voditi se sljedećim pitanjima (pitanja se mogu napisati na flipchart papiru, ispisati na papiru za svaku grupu ili projicirati s računala):

- Koja je naša ideja?
- Zašto nam je ova ideja važna?
- Koji ekološki problem rješava ova ideja?
- Čija će nam podrška trebati da to ostvarimo?
- Koji su nam resursi potrebni (materijalni i ljudski)?
- Koje su naše glavne aktivnosti?

Svaka ideja je razvijena na posebnom flipchart papiru na kojem će biti ispisani odgovori. Ukoliko se rad nastavi u 3 male radne grupe, omladinski radnici će morati posvetiti dodatno vrijeme prezentaciji razvijenih ideja. Svaka grupa treba imati 10 minuta da predstavi svoju ideju i dobije pitanja od ostalih sudionika. Ako su svi sudionici radili zajedno u jednoj grupi, osoba koja radi s mladima može brzo sažeti razvijene ideje i nastaviti sa završnom raspravom.

V. Rasprava i sažetak (15 minuta)

Omladinska radnica čestita sudionicima na kreativnom radu i vodi kratku raspravu koja će dovesti do konačnih zaključaka radionice. Pitanja bi mogla biti:

- Kako ste se osjećali u ulozi donora?
- Je li bilo lako odabrati jednu od predstavljenih ideja?
- Kako vam se svidjela oluja ideja?
- Želite li provesti ideju koju ste razvili?

Potrebni materijali : papiri, olovke, obrasci za ocjenjivanje, flipchart papir, flomasteri.

Popratni dokumenti i dodatna literatura:

- **Održivi poslovni modeli** <https://ecocation.org/sustainable-business-models/>

2. DIO: RADIONICE ZA RADNIKE S MLADIMA (I UČITELJE)

- Postati ekološki prihvatljivo poduzeće <https://www.business.qld.gov.au/running-business/environment/environmentally-friendly>
- Eko kurir, Novi Sad, Srbija <https://ekokurir.rs/>
- Biciklinika, Osijek, Hrvatska <https://www.youtube.com/watchapp=desktop&v=ROlHdgXNUTI>
- Plantiverse, Rim , Italija <https://www.plantiverse.it/>
- Planetiers, Lisabon , Portugal <https://www.planetiers.com/>
- Maria Granel, Lisabon, Portugal <https://www.mariagranel.com/>
- 7 osnovnih pravila brainstorminga <https://www.mural.co/blog/brainstorming-rules>

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- Radnici s mladima trebaju pronaći primjere dobre prakse iz svojih zemalja za drugi dio radionice „Studije slučaja – ekološki prihvatljiva poduzeća“ te pripremiti kratki uvod za svaki primjer vodeći računa o osnovnim principima održivih poslovnih modela. Ova radionica zahtijeva sudjelovanje 3 omladinska radnika za dio studije slučaja, a svaki od njih mora biti upoznat sa studijom slučaja koju će prezentirati.
- Osoba koja radi s mladima mora uzeti u obzir da će sudionici htjeti nastaviti raditi na svojoj ideji i pronaći način da je provedu. Možda će biti potrebna dodatna radionica ili podrška skupini mladih u realizaciji njihove ideje. To također može uključivati suradnju sa školom.

Održive životne prakse

 Naziv radionice: Prakse održivog življenja

 Trajanje : 180 minuta uključujući stanku

 Pozadina: Održive prakse mogu se primijeniti na različitim razinama – individualnoj, grupnoj, organizaciji, zajednici ili instituciji. Na svim razinama mora doći do promjene u uobičajenom ponašanju, a to je često dug i složen proces. Ponekad, iako znamo da naši izbori nisu održivi, teško nam ih je promijeniti. Posebno je teško ako si u tome sam i nemaš potporu drugih. Ali ako grupa ljudi radi zajedno i dogovori usvajanje održivih praksi, oni mogu podržavati i motivirati jedni druge, a to čini cijeli proces promjene ponašanja lakšim i dugotrajnijim. Na ovoj radionici sudionici će imati priliku istražiti kako se principi održivosti Reuse, Repurpose, Reduce i Refuse mogu primijeniti na razini zajednice i kako oni mogu biti pokretač te promjene.

 Cilj radionice: Istražiti i razgovarati o svakodnevnim navikama i praksama koje doprinose održivom načinu života.

Specifični podciljevi radionice:

- Upoznajte mlade s načelima održivosti ponovne upotrebe, ponovne upotrebe, smanjenja i odbijanja i raspravite o tome kako se ta načela mogu primijeniti na razini zajednice za promicanje održivih praksi i smanjenje utjecaja na okoliš.
- Educirati mlade o konceptu održivosti i kako se on može primijeniti na različitim razinama, od individualne do institucionalne.
- Naglasite ulogu grupne podrške i suradnje u omogućavanju promjene ponašanja prema održivosti.
- Istražite potencijalne prilike za provedbu održivih praksi na razini zajednice.
- Osnažiti sudionike da postanu nositelji promjena u svojim zajednicama zagovaranjem i primjenom održivih praksi.

 Kompetencije koje se razvijaju radionicom: komunikacija; suradnja; kreativno razmišljanje; rješavanje problema; organizacijske sposobnosti; građanske kompetencije.

 Metodologija i metode : Energizer; teorijsko izlaganje; grupni rad; rasprava.

Tijek radionice:

I. Energizer i uvod u radionicu (15 minuta)

Osoba koja radi s mladima poziva sudionike da ustanu i predstavlja jednostavan "Idi i stani" energizator. Na naredbu Omladinskog radnika KRENI svi počinju hodati po prostoriji, a na naredbu STANI svi se zaustavljaju i ostaju na jednom mjestu. Osoba koja radi s mladima ponavlja naredbe nekoliko puta, mijenjajući ritam od sporog do brzog. Nakon nekog vremena objavljuje da će se značenje naredbi promijeniti, te da sada KRENI znači da trebaju stati, a STOP znači da trebaju

hodati. Sada osoba koja radi s mladima ponavlja naredbe nekoliko puta i promatra koliko je sudionicima lako ili teško slijediti ih i reagirati na dogovoreni način. Nakon nekoliko krugova i dobrog smijeha, grupa se okuplja u veliki krug, a omladinska djelatnica ističe kako ponekad nije lako prestati raditi stvari na koje smo navikli. Tako je i s promjenom navika. Ponekad, iako znamo da naši izbori nisu održivi, teško nam ih je promijeniti. Posebno je teško ako si u tome sam i nemaš potporu drugih. Ali ako grupa ljudi radi zajedno i složi se oko usvajanja održivih praksi, oni mogu podržavati jedni druge, a to čini cijeli proces promjene ponašanja lakšim i dugotrajnijim.

II. Teorijska prezentacija – princip 5R (30 minuta)

Prije početka praktičnog dijela radionice važno je da osoba koja radi s mladima održi kratku prezentaciju o principu 5R, s jakim fokusom na prva 4 principa – ponovno upotrijebi, prenamijeni, odbaci i smanji. Ovo teorijsko izlaganje treba imati sljedeći sadržaj:

- Definicija principa 5R i njegove prednosti;
- Objašnjenje svih 5R principa;
- Primjeri ponašanja/djelovanja koji se odnose na svaki od 5R principa.

Tijekom prezentacija, osoba koja radi s mladima trebala bi se uvjeriti da su sudionici razumjeli prezentirani sadržaj i zamoliti ih da navedu primjere održivih radnji za načela ponovne upotrebe, prenamjene, odbacivanja i smanjenja. Osoba koja radi s mladima treba zapisati sve navedene primjere na flipchart papir. U slučaju da sudionici imaju problema s davanjem primjera, osoba koja radi s mladima trebala bi dati nekoliko primjera.

III. Dajte svojim stvarima drugi život (45 minuta)

Flipchart papiri s predloženim održivim radnjama za načela ponovne upotrebe, prenamjene, odbacivanja i smanjivanja trebaju biti vidljivi u radnom prostoru jer će voditi sudionike u nadolazećem radu. Na temelju radnji navedenih na flipchart papirima, sudionici sada moraju smisliti stvari koje mogu povezati s tim radnjama, na primjer stvari koje imaju kod kuće, ali ih više ne koriste ili koriste vrlo rijetko. Kako bi im pomogao u ovom zadatku, osoba koja radi s mladima traži od njih da mentalno očiste svoju sobu/ormar/podrum. Trebali bi mentalno pregledati svu svoju odjeću, knjige, igre, sportsku opremu, nakit itd., te na popis dodati stvari koje više ne koriste. Najvjerojatnije će se pokazati da je većina stvari u savršenom stanju i da bi se, primjerice, mogle zamijeniti za nešto drugo.

U ovom trenutku osoba koja radi s mladima pita sudionike žele li organizirati "razmjenu" i dati drugi život ovim vrijednim stvarima koje su naveli. Nadalje objašnjava da kroz ovu akciju izravno provode 4 od 5R principa: Ponovno korištenje jer će drugi ljudi ponovno koristiti mnoge predmete (odjeću, knjige, igre); Prenamjena jer neke predmete ljudi koji će ih uzeti mogu koristiti na drugačiji način (stara odjeća za izradu novih predmeta poput torbi ili ukrasnih predmeta); Odbijanje jer uzimanjem rabljene stvari odbijamo kupnju novih stvari i Redukcija jer razmjenom stvari koje imamo smanjujemo količinu stvari koje kupujemo i time smanjujemo količinu otpada koji proizvodimo. Sve te akcije rade pojedinci, ali kako se rade organizirano, u njih se može uključiti cijela zajednica. Na taj se način poduzimaju konkretne radnje koje dodatno promiču održive životne prakse.

Prije početka radionice planiranja, osoba koja radi s mladima najavljuje pauzu od 15 minuta (ili duže ako sudionici izraze potrebu za tim).

IV. Planiranje bartera za školu/omladinski centar (60 minuta)

Osoba koja radi s mladima sada podržava sudionike u izradi akcijskog plana i raspravi o svakom koraku "razmjene". Za to koristi predložak sa sljedećim sadržajem:

- Kada će se akcija organizirati?
- Gdje će se akcija organizirati

- Koliko će trajati akcija?
- Koliko sudionika može sudjelovati
- Kako i gdje objaviti akciju
- Čija nam je podrška potrebna za provedbu akcije
- Koji su nam resursi potrebni za implementaciju?
- Treba li uspostaviti neka pravila za sudionike akcije
- Osoba koja radi s mladima vodi ih korak po korak kroz predložak i traži od sudionika da vode bilješke na flipchart papirima. Na taj će način sudionici zajedno navesti konkretne korake koje mogu poduzeti za promicanje održivosti u svojim zajednicama.

V. Rasprava i sažetak (15 minuta)

Za kraj radionice, osoba koja radi s mladima započinje kratku raspravu o tome kako zajednički rad može pružiti uzajamnu podršku, motivaciju i odgovornost, čineći promjenu ponašanja prema održivom načinu života lakšom i održivijom.

Potreban materijal : flipchart papiri, flomasteri, papiri, olovke.

Popratni dokumenti i dodatna literatura:

- **5R gospodarenja otpadom** <https://www.norcalcompactors.net/5rs-of-waste-management/>
- **5R od Zero Waste** <https://www.youtube.com/watch?v=SoX5qBpdnII>

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- Radnici s mladima moraju biti upoznati s načelima 5R i unaprijed pripremiti primjere održivih akcija povezanih s njima u slučaju da sudionici imaju problema s davanjem primjera.
- Vjerojatnost da će ova radionica zahtijevati naknadnu aktivnost je umjereno visoka. Radnici s mladima moraju osigurati prostor za organiziranje "razmjene" u slučaju da su sudionici jako entuzijastični oko njezine organizacije. Može se organizirati u centru za mlade, ili u školi (ovo se mora provjeriti s učiteljima i/ili ravnateljem škole).
- Radnici s mladima trebali bi biti upoznati sa socijalnom i ekonomskom pozadinom sudionika kako bi izbjegli bilo kakve osude sudionika o njihovim navikama, ali i kako bi mogli voditi raspravu ako bilo kakve prosudbe dolaze od sudionika. Društveni i ekonomski čimbenici snažno utječu na navike, ne opravdavaju ih, ali imajući to na umu, radnicima s mladima bit će lakše izbjeći bilo kakve konfliktne situacije.

Održivo vrtlarstvo

 Naziv radionice: Održivo vrtlarstvo

 Trajanje : 215 minuta uključujući stanku

 Pozadina: Uzgoj vlastitog aromatičnog i ljekovitog bilja, povrća i voća u urbanim sredinama ima mnoge prednosti ne samo za zdravlje i dobrobit, već također pomaže lokalnoj bioraznolikosti. Mali vrt, koji može brojati nekoliko lonaca na terasi ili povišene gredice u dvorištu, spaja ljude i prirodu. Ovi minijturni zeleni otoci u urbanim sredinama stvaraju mrežu zelenih hodnika za oprašivače, razne vrste kukaca koji nam pružaju uslugu oprašivanja povrća i voća. Oko 80% divljih biljaka i 75% glavnih usjeva ovisi o oprašivanju životinja, uglavnom kukaca. Svaki treći zalogaj hrane koji pojedemo ovisi o oprašivačima. Na ovoj radionici sudionici će istražiti različite mogućnosti vrtlarstva i njegove prednosti za njihovu dobrobit i lokalnu biološku raznolikost.

 Cilj radionice: Promicati vrtlarske prakse koje podržavaju biološku raznolikost i lokalnu proizvodnju ljekovitog/aromatičnog bilja i hrane.

Specifični podciljevi radionice:

- Educirati mlade o višestrukim prednostima vrtlarstva, uključujući poboljšanje zdravlja i dobrobiti, kao i pozitivan utjecaj na lokalnu biološku raznolikost.
- Obrazovati mlade o ulozi urbanih vrtova u podržavanju lokalne biološke raznolikosti, posebno u stvaranju zelenih koridora za oprašivače i druge korisne kukce.
- Predstavite razne tehnike urbanog vrtlarstva prikladne za male prostore.
- Njegovanje osjećaja brige o okolišu među mladima poticanjem odgovornog vrtlarstva koje daje prioritet održivosti, očuvanju resursa i minimalnom utjecaju na okoliš.

 Kompetencije razvijene radionicom: istraživanje; timski rad; komunikacija; organizacijske sposobnosti; rješavanje problema; digitalna pismenost; građanske kompetencije.

 Metodologija i metode : energizator; istraživanje; grupni rad; prezentacija; rasprava.

Tijek radionice:

I.Energizer i uvod u temu (20 minuta)

Osoba koja radi s mladima poziva sudionike da ustanu i formiraju veliki krug. Poklanja im energizator "Evolution" koji predstavlja 5 vrsta: ameba, puž, riba, divlja mačka i čovjek. Za svaku vrstu, sudionici moraju smisliti pokret i ponoviti ga nekoliko puta, tako da svatko zapamti svih 5 pokreta. Kada se osoba koja radi s mladima uvjeri da su svi upoznati s pokretima, obavještava sudionike da je jedini način da evoluiraju iz jedne vrste u drugu (uvijek istim redoslijedom: ameba – puž – riba – divlja mačka – čovjek) igranje Kamen – Papir – Škare. Cijela grupa počinje kao amebe i mora napredovati na evolucijskoj ljestvici. Samo sudionici iste vrste mogu igrati Kamen–Škare–

³Top 10 facts about bees <https://www.wwf.org.uk/learn/fascinating-facts/bees>

Papir (npr. ameba s drugom amebom, riba s drugom ribom). Pobjednik prelazi na sljedeću razinu, dok gubitnik ostaje na istoj razini i obojica traže istu vrstu kako bi nastavili igrati Kamen-Škare-Papir. Sudionici ne bi trebali međusobno razgovarati, već samo prepoznati svoju vrstu po dogovorenim potezima. Kada većina sudionika dosegne ljudsku razinu, osoba koja radi s mladima objašnjava da evolucija ne funkcionira tako, da se jedna vrsta transformira u drugu, već ono što je karakteristično za evoluciju je da se među vrstama stvaraju vrlo jake veze i da su sve vrste povezane. i ovise jedna o drugoj na različite načine – kroz hranidbeni lanac, kroz oprašivanje i širenje sjemena, dijele isto stanište ili su utočište drugim vrstama itd. Ova radionica će naglasiti proces oprašivanja – međuovisnost biljaka i kukaca.

II. Pronađite pravu tehniku za svoj prostor (45 minuta)

Osoba koja radi s mladima treba pripremiti 3 radne stanice na kojima će sudionici istraživati 3 različite vrtlarske tehnike. Kako bi podijelio sudionike u 3 grupe, osoba koja radi s mladima ih poziva da iz lonca izvuku predmet koji će ih odvesti do prave stanice (na primjer: lišće u 3 različite boje/oblika ili 3 različite vrste sjemenki). Svaka grupa trebat će papir za flipchart, markere i barem jedan mobitel ili računalo za istraživanje. Također biste trebali osigurati stabilnu internetsku vezu. Tijekom istraživanja grupe bi trebale voditi bilješke i započeti izradu kratke prezentacije za ostale sudionike.

Istražit će se sljedeće 3 vrtlarske tehnike:

Grupa 1 : Teglice na terasi

Grupa 2 : Mali okomiti vrtovi

Grupa 3 : Povišene gredice u dvorištu

Zadatak svake skupine je otkriti koji su resursi i uvjeti potrebni za početak određene vrtlarske tehnike. Sljedeće pitanje će ih voditi kroz istraživanje.

- Koji su uvjeti potrebni za ovu tehniku?
- Koliko prostora je potrebno?
- Koje su vrste materijala potrebne?
- Koji su alati potrebni?
- Koje je doba godine najbolje za početak ove tehnike?
- Procijenite koliko je vremena potrebno za postavljanje.

Osoba koja radi s mladima obilazi sve grupe i s vremena na vrijeme provjerava treba li im pomoć.

III. Pronađite prave biljke za svoj prostor (45 minuta)

Nakon što sudionici prikupe informacije o tome koji su resursi i uvjeti potrebni, trebali bi otkriti koje su vrste bilja/povrća/voća najprikladnije. I za ovaj dio istraživanja sudionici dobivaju niz pitanja koja će ih voditi kroz rad:

- Koliko sunčanih sati ima odabrano mjesto za vrt?
- Koje su biljke prikladne za ova stanja?
- U kojem mjesecu ih treba saditi?
- Koliko traje klijanje?
- Kada se mogu brati plodovi?
- Može li se sakupljati sjeme za sljedeću sezonu?
- Koliko im je potrebno zalijevanje?
- Jesu li to jednogodišnje ili višegodišnje karte?
- Treba li ih orezati u jesen?
- Razmnožavaju li se vegetativno?

Sudionici mogu odabrati 2-3 različite biljke i detaljnije ih istražiti kako bi dobili ideju o različitim aspektima koje treba razmotriti.

Nakon istraživanja, osoba koja radi s mladima najavljuje kratku pauzu od 15 minuta (ili dužu ako je potrebno sudionicima).

IV. Prezentacije i rasprava (45 minuta)

Kada se sudionici okupe nakon pauze, osoba koja radi s mladima najavljuje da će svaka grupa ukratko predstaviti svoj rad ostalima. U 10 minuta trebaju predstaviti glavne nalaze svog istraživanja, nakon čega sudionici iz ostalih grupa mogu postavljati pitanja i komentirati.

Nakon sve 3 prezentacije, osoba koja radi s mladima započinje kratku raspravu postavljajući sljedeća pitanja:

- Koje su prednosti i mane predstavljenih vrtlarskih tehnika?
- Koliko su zahtjevni?
- Koje su koristi za lokalnu biološku raznolikost?
- Koje su prednosti za vrtlare?

V. Izrada akcijskog plana i sažetka (45 minuta)

Rasprava će pomoći sudionicima da steknu cjelovitu sliku o tome koliko je svaka od vrtlarskih tehnika zahtjevna i korisna, a na temelju svih prikupljenih informacija sudionici sada mogu napraviti nacrt akcijskog plana. Trebao bi sadržavati sve potrebne informacije, kao što su kada započeti, koja su sredstva potrebna, kako održavati vrt i koliko ljudi treba biti uključeno u akciju.

Prije zatvaranja radionice, osoba koja radi s mladima treba pogledati sva 3 akcijska plana i pitati sudionike hoće li napraviti svoj mali vrt?

Potreban materijal: papiri s crtežima životinja za energizer, flipchart papiri, flomasteri, papir, olovke, mobiteli ili računala, internetska veza, posuda s predmetima za podjelu sudionika u radne grupe.

Popratni dokumenti i dodatna literatura:

- Što je urbana hortikultura? <https://www.iberdrola.com/social-commitment/what-is-urban-gardening>
- 5 prednosti uzgoja vlastitog bilja <https://mylittlegreengarden.com/5-benefits-of-growing-your-own-herbs/>
- 5 prednosti pokretanja ljekovitog vrta <https://www.theseedcollection.com.au/blog/5-Benefits-of-Starting-an-Herb-Garden>
- Kako izvući maksimum iz malog vrta <https://www.treehugger.com/get-most-sustainable-small-garden-5097612>

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- Vjerojatnost da će ova radionica zahtijevati naknadnu aktivnost je umjereno visoka. Sudionici bi mogli biti zainteresirani za praktična iskustva učenja i razvoj praktičnih vrtlarskih vještina, uključujući tehnike sadnje, zalijevanja, gnojidbe i borbe protiv štetočina prikladne za urbana okruženja. Radnici s mladima trebali bi provjeriti gdje sudionici mogu steći ove vještine ili razmisliti o organiziranju dodatnih radionica s praktičnim radom.
- Radnici s mladima mogu osigurati knjige i vodiče o vrtlarstvu. Ako to nije moguće, važna je stabilna internetska veza jer će se sva istraživanja obavljati online.

Vodstvo i timski rad u ekološkim projektima

 Naziv radionice: Vodstvo i timski rad u ekološkim projektima

 Trajanje : 240 minuta uključujući stanku

 Pozadina: Timski rad i vodstvo ključni su elementi u provedbi ekoloških projekata. Cijeli proces započinje idejom, no postizanje zadanih ciljeva i očekivanih promjena u okruženju i zajednici zahtijeva puno rada, planiranja, donošenja odluka i definiranja uloga i odgovornosti članova tima. Na ovoj radionici sudionici će imati priliku upoznati različite stilove vođenja, iskusiti timsko donošenje odluka kroz kooperativnu igru te samoprocijeniti vlastite vještine i kompetencije.

 Cilj radionice : Jačanje vještina vođenja i timskog rada u kontekstu projekata (eko) zajednice.

Specifični podciljevi radionice:

- Educirati mlade o ključnoj ulozi timskog rada i vodstva u uspješnoj provedbi ekoloških projekata.
- Upoznati mlade s različitim stilovima vođenja te razgovarati o njihovim karakteristikama, snagama i slabostima.
- Omogućiti mladima da iskuse i prakticiraju timske procese donošenja odluka kroz kooperativnu igru.
- Provedite vježbe samoevaluacije za procjenu vlastitih vještina i kompetencija te područja rasta u vodstvu i timskom radu.

 Kompetencije razvijene radionicom : kKomunikacija; suradnja; aktivno slušanje; kritičko mišljenje.

 Metodika i metode : kooperativna igra; teorijsko izlaganje; samoevaluacija; rasprava.

Tijek radionice:

I. Kooperativna igra – team building (30 minuta)

Za početak ove radionice osoba koja radi s mladima predlaže igru za jačanje timskog duha „Olovka, lopta, boca“ (link na detaljne upute nalazi se u rubrici Popratni dokumenti i dodatna literatura). Ova se igra može igrati neovisno o tome poznaju li se sudionici ili ne. Omladinski djelatnik nakon utakmice treba ukazati na važnost timskog rada, na činjenicu da ljudi u tim donose različita znanja i vještine te da je prirodnije da netko preuzme ulogu vođe.

II. Timski rad i stilovi vođenja (45 minuta)

Kako bi osigurao da svi u grupi imaju isto razumijevanje pojmova "timski rad" i "vođstvo", osoba koja radi s mladima traži od sudionika da to definiraju zajedno i zapisuje prijedloge sudionika na flipchart papir.

Zatim osoba koja radi s mladima predstavlja 5 stilova vodstva i raspravlja sa sudionicima o prednostima i nedostacima svakog stila. Za to se koristi 5 flipchart papira s nazivom stila vođenja i stupcima s prednostima i nedostacima. Osoba koja radi s mladima dijeli 10 papirića s kratkim izjavama koje predstavljaju prednost ili nedostatak i traži od sudionika da to usporede sa stilom vođenja. Sudionici mogu kratko razgovarati i raspravljati o svakoj od izjava prije nego što je zalijepe na jedan od papira flipcharta. Nakon toga, osoba koja radi s mladima počinje dodavati druge izjave na flipchart. Neke od njih može pročitati naglas i pitati sudionike kojem stilu ih dodati. Kada su sve izjave dodane, osoba koja radi s mladima može postaviti sljedeća pitanja:

- Imate li iskustva s ovim stilovima vođenja?
- Koga biste od ovih 5 lidera voljeli imati u svom timu?
- Prepoznajete li se u jednom od ovih stilova?

III. Osobine i kompetencije lidera (45 minuta)

Na temelju razmotrenih prednosti i nedostataka različitih stilova vođenja, sudionici sada imaju zadatak kreirati savršenog vođu. Dobivaju ceduljice i olovke te moraju napisati što više kvaliteta i sposobnosti koje bi željeli vidjeti kod vođe. Svaki bi trebao napisati po jednu kvalitetu/sposobnost na ceduljicu i zalijepiti je na siluetu osobe. Crtež siluete trebao bi biti rodno neutralan. U početku će sudionicima biti lako predložiti kvalitete i sposobnosti. Kada osoba koja radi s mladima primijeti da im ponestaje ideja, trebala bi postavljati pitanja i voditi ih do onih koje nedostaju. Na kraju, osoba koja radi s mladima može dodati još nešto.

Promatrajući "savršenog vođu", osoba koja radi s mladima postavlja pitanje:

- Koliko je vjerojatno da jedna osoba ima sve te kvalitete i sposobnosti?

U ovom trenutku osoba koja radi s mladima najavljuje kratku stanku od 15 minuta (ili dužu ako je sudionicima potrebna).

IV. Igra suradnje – donošenje odluka (45 minuta)

Radionica se nastavlja još jednom kooperativnom igrom, ovaj put o timskom odlučivanju i naglašava važnost učinkovite komunikacije, suradnje i izgradnje konsenzusa u postizanju zajedničkih ciljeva (link na detaljne upute možete pronaći u odjeljku Popratni dokumenti i dodatna literatura). Ova igra pokazuje da donošenje odluka često nije lak proces, ali je potrebno djelovati. Isto vrijedi i za provedbu ekoloških projekata. Za postizanje postavljenih ciljeva projekta tim treba planirati, donositi odluke, poduzimati radnje i na kraju evaluirati cijeli proces provedbe projekta. To je stalan proces učenja čiji je (samo)refleksija i (samo)evaluacija važan segment. Da biste postali dobar vođa, kao i da biste postali dobar član tima, potrebno je puno učenja, razvijanja vještina i kompetencija te hrabrosti uskočiti u iskustva čak i kada za to niste 100% spremni.

V. Kotač kompetencija – samovrednovanje (45 minuta)

Osoba koja radi s mladima poziva sudionike na aktivnost samovrednovanja i dijeli papire i olovke. Za izradu "Kotača kompetencija" svatko treba nacrtati krug na papiru i zatim ga podijeliti prema broju kompetencija koje želi procijeniti. Svaki dio kruga predstavlja jednu kompetenciju. Sredina kruga predstavlja nisku razinu kompetencije, dok rub predstavlja visoku razinu. Osoba koja radi s mladima može sudionicima skrenuti pozornost na ceduljice na koje su prethodno zapisali vještine i kompetencije, što im može poslužiti kao podsjetnik i pomoći pri odabiru. Za ovu vježbu trebaju odabrati najmanje 5, ali ne više od 8.

Nakon što su svi odabrali i zapisali kompetencije, trebali bi početi bojati svaki kvadratić kruga. Što je viša razina kompetencije, to će više kvadrata biti obojeno, počevši od sredine kruga.

Kada svi završe, osoba koja radi s mladima traži od sudionika da pokažu svoj "Kotač kompetencija" i vodi raspravu postavljajući sljedeća pitanja:

- Gdje biste se željeli poboljšati?
- Kako možeš to učiniti?

U ovom trenutku osoba koja radi s mladima može predložiti konkretne radnje za poboljšanje kompetencija, kao što su tematske radionice, online tečajevi, knjige itd.

VI. Sažetak (15 minuta)

još jednom odigraju igru „Olovka, loptica, boca“ i provjere mogu li to sada brže nego na početku radionice. Osoba koja radi s mladima još jednom podsjeća sudionike da je razvoj vještina i kompetencija proces koji zahtijeva predanost i vrijeme.

Potreban materijal: olovke za sve sudionike, 1 teniska loptica, 4 plastične boce, A4 papiri, olovke za bojanje, flipchart papiri, flomasteri, samoljepljivi papiri.

Popratni dokumenti i dodatna literatura:

- **Team building igre – Pen Ball Bottle #133** <https://www.youtube.com/watch?v=S12Oa8zZDVI&list=PLKTUGUOnJEBzOhAjRlubQMmSyhOg5okSv&index=48>
- **Igre za izgradnju tima – Donošenje odluka #48** <https://www.youtube.com/watch?v=RIYxBdNxi-A&list=PLKTUGUOnJEBzOhAjRlubQMmSyhOg5okSv&index=14>
- **Kako biti lider u ekološkoj organizaciji** https://yeenet.eu/wp-content/uploads/2019/03/How_to_be_a_leader_in_an_environmental_organisation.pdf

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- Osobe koje rade s mladima trebaju na početku radionice obratiti pažnju na to razumiju li sudionici pojmove „vještina“ i „kompetencija“ te ih, ako je potrebno, objasniti navodeći primjere.
- Igre suradnje mogu postati vrlo energične i imati umjereni konfliktni potencijal, stoga bi radnici s mladima trebali imati iskustva u rješavanju sukoba i vođenju kooperativnih igara – to se posebno odnosi na igru donošenja odluka.

Upravljanje projektima i planiranje ekoloških inicijativa

 Naziv radionice: Upravljanje projektima i planiranje ekoloških inicijativa

 Trajanje : 210 minuta uključujući stanku

 Pozadina: Upravljanje projektom je proces planiranja, organiziranja, koordinacije i učinkovite evaluacije projekta kroz njegove faze, od početne ideje, preko planiranja, izvedbe do postizanja postavljenih ciljeva i konačne procjene očekivane promjene u okruženju/ društvu. Iako je svaki projekt jedinstven, moguće je pronaći neke općenite sličnosti među njima. Na ovoj radionici sudionici će imati priliku upoznati se sa strukturom projekta i korisnim alatima za njegovu provedbu.

 Cilj radionice : opremiti sudionike znanjem o alatima i tehnikama za upravljanje projektima relevantnim za ekološke projekte.

Specifični podciljevi radionice:

- Obrazovati mlade o osnovama upravljanja projektima, uključujući procese planiranja, organiziranja, koordinacije i učinkovite evaluacije projekta od zamisli do završetka.
- Pomozite mladima da shvate važnost postavljanja jasnih i ostvarivih projektnih ciljeva koji su u skladu sa željenim promjenama u okruženju ili društvu.
- Upoznati mlade s korisnim alatima i tehnikama za planiranje projekta kroz proces izrade projektnog plana.

 Kompetencije razvijene radionicom : komunikacija i suradnja; rješavanje problema; kritičko i kreativno mišljenje; građanske kompetencije.

 Metodologija i metode : Kooperativna igra; teorijsko izlaganje; grupni rad; rasprava.

Tijek radionice:

I. Team building igra (20 minuta)

Za upoznavanje s temom radionice, osoba koja radi s mladima predlaže igru Stvaranje oblika (link na detaljne upute nalazi se u rubrici Popratni dokumenti i dodatna literatura). Ova se igra može igrati neovisno o tome poznaju li se sudionici ili ne. Nakon igre, osoba koja radi s mladima treba ukazati na važnost timskog rada u planiranju i provedbi projekta jer je to vrlo dinamičan proces koji često zahtijeva prilagodbu i brzo donošenje odluka.

II. Brainstorming – ideje za ekološku inicijativu (20 minuta)

Kako bi proveo sudionike kroz cijeli ciklus upravljanja projektom, osoba koja radi s mladima ih ispituje o ekološkim temama koje ih zanimaju. Korištenje specifične ekološke teme/problema koji zanima sudionike će ih lakše voditi kroz različite faze projektnog ciklusa i uključiti ih u razvoj različitih segmenata projektnog plana. U slučaju da su radnici s mladima već organizirali jednu od tematskih radionica iz ovog priručnika (radionice 1-10), mogu predložiti te teme. Sve predložene teme u ovoj sesiji brainstorminga treba napisati na flipchart papir, a zatim grupa treba odabrati onu koju će koristiti za daljnji rad. Osoba koja radi s mladima objašnjava pravila brainstorminga u slučaju da netko od sudionika nije upoznat s metodom (detaljnije o pravilima brainstorminga možete pronaći u radionici "Umjetnički pristup zaštiti okoliša").

III. Uvod u ciklus upravljanja projektima (30 minuta)

Odabравši ekološku temu, osoba koja radi s mladima ukratko predstavlja strukturu projekta te će u sljedeća 2 sata proći korak po korak kroz sve faze i upoznati se s različitim alatima koji se koriste u upravljanju projektom. Za ovaj dio radionica, osoba koja radi s mladima može koristiti PowerPoint prezentaciju ili flipchart papire.

Tijekom uvoda, osoba koja radi s mladima mora se pobrinuti da sudionici razumiju prezentirani sadržaj i tražiti njihov doprinos (ako zna da neki sudionici već imaju određeno iskustvo).

IV. Izrada projektnog plana (120 minuta)

Nakon uvoda u projektni ciklus, osoba koja radi s mladima dijeli sudionike u nekoliko manjih radnih grupa do 5 sudionika. Svaka grupa sjedi na svom radnom mjestu sa svim potrebnim materijalima. Ovaj dio radionice bit će kombinacija teorijskog doprinosa omladinskog radnika i praktičnog grupnog rada sudionika. Cilj je korak po korak izraditi zajednički projektni plan. Nakon svakog dijela teorijske prezentacije omladinskog radnika, grupe će odraditi praktičnu vježbu. Osoba koja radi s mladima prikupit će rezultate svake skupine i kombinirati ih u jedan predložak plana projekta (to se može učiniti pomoću flipchart papira ili digitalno). Točno vrijeme za svaki korak treba odrediti osoba koja radi s mladima, a to će zahtijevati umjerenu razinu fleksibilnosti jer ovisi o iskustvu sudionika i njihovoj aktivnoj uključenosti.

- Korak 1: Definiranje glavnog cilja i specifičnih podciljeva projekta – Koju promjenu želimo vidjeti na kraju projekta? Svaka skupina raspravlja i zapisuje promjenu koju želi postići. Zatim to dijele s ostalim skupinama, a osoba koja radi s mladima definira cilj projekta na temelju njihovog doprinosa. Nakon toga im pokazuje kako definirati ciljeve projekta te objašnjava razliku između cilja i podciljeva, kao i SMART metodu definiranja ciljeva.
- Korak 2: Planiranje aktivnosti i resursa (materijalnih i ljudskih) za projekt – Što želimo učiniti i što nam je za to potrebno? Za postizanje postavljenih ciljeva i podciljeva potrebno je planirati aktivnosti i sredstva. Sada svaka grupa koristi predložak Aktivnosti i resursi i počinje ga ispunjavati. Dovoljno je da zapišu 2-3 aktivnosti i razmisle o svim resursima potrebnim za njihovu realizaciju. Grupe dijele svoje rezultate, a osoba koja radi s mladima integrira njihove prijedloge u zajednički predložak plana projekta.
- Korak 3: Vremenski okvir plana projekta – Kada što trebamo učiniti? Nakon što su definirali nekoliko aktivnosti, sudionici sada trebaju definirati vremenski okvir za njih koristeći gantogram. Osoba koja radi s mladima objašnjava zašto je ovaj alat koristan u planiranju i provedbi projekta. Grupe predstavljaju svoje rezultate, a osoba koja radi s mladima ih integrira u zajednički predložak plana projekta.

2. DIO: RADIONICE ZA RADNIKE S MLADIMA (I UČITELJE)

- Korak 4: Implementacija i praćenje – Što trebamo pratiti tijekom implementacije? U ovom dijelu radionice osoba koja radi s mladima objašnjava važnost praćenja i postavljanja indikatora. Budući da je ovo dosta težak zadatak, grupe ne rade samostalno, već ih osoba koja radi s mladima vodi kroz proces definiranja indikatora i pokazuje im primjere dobrih i loše definiranih indikatora. Zatim svi zajedno definiraju indikatore za aktivnosti koje stavljaju u zajednički plan projekta. Osoba koja radi s mladima ukratko objašnjava važnost adaptivnog upravljanja i njegovu povezanost s praćenjem projekta.
- Korak 5: Evaluacija projekta – Što je prošlo dobro, a što bi se moglo učiniti bolje? Posljednji korak projektnog ciklusa je evaluacija projekta koja se temelji na podacima praćenja. U ovom trenutku, osoba koja radi s mladima objašnjava važnost evaluacije i pokazuje različite metode njezina provođenja. Kako bi dao praktičan primjer provođenja evaluacije, osoba koja radi s mladima najavljuje da će sada polaznik napraviti evaluaciju radionice.

U ovom dijelu radionica osoba koja radi s mladima treba planirati pauzu od 20 minuta. Točno vrijeme ovisi o energetskej razini grupe.

V. Sažetak (20 minuta)

Za kraj radionice, osoba koja radi s mladima sažima glavne točke radionice i postavlja sudionicima sljedeća pitanja:

- Koji vam se korak projektnog ciklusa najviše svidio?
- Koji vam je korak u projektnom ciklusu bio težak?
- Koji korak vam je bilo najlakše razumjeti?
- Želite li biti dio projektnog tima?

Potreban materijal: flipchart papir, papir A4 formata, olovke, flomasteri, predlošci projektnog plana, predlošci gantograma, računalo, projektor.

Popratni dokumenti i dodatna literatura:

- **Igre izgradnje tima – Formiranje oblika #11** <https://www.youtube.com/watch?v=i2G5sCGSqIE&list=PLKTUgUOnJEBzOhAjRlUbQMmSyhOg5okSv&index=4>
- **Kako biti lider u ekološkoj organizaciji** https://yeenet.eu/wp-content/uploads/2019/03/How_to_be_a_leader_in_an_environmental_organisation.pdf

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- Radnici s mladima trebaju biti upoznati s upravljanjem projektima i biti sposobni oblikovati doprinose sudionika u pravi oblik i koristiti ih za zajednički projektni plan razvijen tijekom radionice. Ako se ne osjećaju ugodno s predloženim pristupom, mogu preskočiti dio radionice za oluju ideja i izravno predložiti temu za koju su već izradili projektni plan i koristiti ga kao primjer za predložene grupne vježbe.
- Predlaže se zabavan način podjele sudionika u radne grupe, jer radionica zahtijeva mentalni napor i pomoći će sudionicima da se opuste. Po potrebi se tijekom radionice mogu raditi energizeri ako se sudionici umore.

Učinkovite komunikacijske i prezentacijske vještine

 Naziv radionice: Učinkovite komunikacijske i prezentacijske vještine

 Trajanje : 190 minuta

 Pozadina: Učinkovita komunikacija uključuje jasnu i učinkovitu razmjenu informacija, ideja i osjećaja. Ukorijenjeno je u sposobnosti prenošenja poruka na način koji drugi lako razumiju te aktivnog slušanja i razumijevanja komunikacije koja dolazi od drugih. S druge strane, prezentacijske vještine su podskup komunikacijskih vještina koje se posebno bave nečijom sposobnošću učinkovitog predstavljanja informacija publici. Ova radionica će pokriti ova dva pojma i dalje istražiti njihov odnos s fokusom na razvoj ekoloških projekata u zajednicama. Radionica također pokriva 7Cs komunikacije kako bi se poboljšalo učenje i razumijevanje teme.

 Cilj radionice : Naučiti i istaknuti važnost učinkovitih komunikacijskih i prezentacijskih vještina pri provedbi projekata i uključivanju različitih publika.

Specifični podciljevi radionice:

- Upoznati sudionike s konceptom učinkovite komunikacije;
- Istražite 7C učinkovite komunikacije;
- Razumjeti koncept prezentacijskih vještina i njihov odnos s učinkovitom komunikacijom;
- Istražiti važnost učinkovite komunikacije i prezentacijskih vještina u projektima;
- Razvijanje timskog rada i komunikacije.

 Kompetencije koje se razvijaju na radionici : osobne, socijalne kompetencije i kompetencije učenja; prezentacijske vještine; istraživačke vještine; analitičke vještine; komunikacija; kritičko mišljenje; građanske kompetencije.

 Metodologija i metode : teorijski prikaz; grupna rasprava; istraživanje; prezentacija; rasprava.

Tijek radionice:

I. Uvod u radionicu (5 minuta)

Osoba koja radi s mladima uvodi sudionike u radionicu i ističe njezine ključne ciljeve, pozivajući sve da podijele svoju motivaciju za sudjelovanje u radionici.

II. Teorijska prezentacija: 7C učinkovite komunikacije (20 minuta)

Osoba koja radi s mladima započinje ovu radionicu teorijskim izlaganjem o konceptu učinkovite komunikacije. Uvod također uključuje prezentaciju 7C, što znači: jasno, sažeto, konkretno, ispravno, koherentno, potpuno, ljubazno.

III. Grupna rasprava (35 minuta)

Nakon teorijske prezentacije o učinkovitoj komunikaciji, osoba koja radi s mladima poziva sudionike da formiraju 4 male grupe. U tim grupama, u sljedećih 20 minuta, trebaju raspravljati o sljedećem pitanju:

- Kakav je odnos između učinkovite komunikacije i prezentacijskih vještina?

Nakon rasprave jedni drugima ukratko prezentiraju rezultate svoje rasprave.

IV. Istraživanje (60 minuta)

Sastanak mladih poziva sudionike da ostanu u svojim grupama za još jedan zadatak. U sljedećih 60 minuta trebaju istražiti vezano uz zadano pitanje/temu. Nakon toga trebaju prezentirati rezultate. Pitanja/teme su:

- Koji su korisni savjeti o javnom govoru: govor tijela, modulacija glasa i vizualna pomagala.
- Istraživanje ključnih elemenata uvjerljive ekološke poruke (jasnoća, emocija, hitnost).
- Koje bi mogle biti potencijalne tehnike za prilagodbu komunikacijskih stilova različitim kulturnim i društvenim kontekstima?
- Pregled digitalnih alata koji mogu poboljšati komunikaciju (društveni mediji, video, blogovi).

V. Prezentacije i rasprava (70 minuta)

Nakon istraživačkog zadatka, sve grupe se okupljaju kako bi prezentirale rezultate svog istraživanja. Svaka grupa ima 10 minuta za prezentaciju, nakon čega slijedi još 5–10 minuta za pitanja i komentare ostalih sudionika.

Potrebni materijali : flipchart papir, samoljepljivi papir, markeri, olovke, projektor, pripremljeni flipchart papir s pitanjima, prijenosno računalo po istraživačkoj grupi.

Popratni dokumenti i dodatna literatura:

- **MindTools | Dom. (n.d.).** <https://www.mindtools.com/a5xap8g/the-7-cs-of-communication>
- **Komunikacijske i prezentacijske vještine – Razvijanje vaših vještina – Sveučilište Bradford. (n.d.). Sveučilište u Bradfordu.** <https://www.bradford.ac.uk/careers/develop-skills/communication/>

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- Za ovu aktivnost, osoba koja radi s mladima treba biti fleksibilna u pogledu vremena – ako sudionici trebaju više vremena za dovršetak istraživačkog procesa, treba im to omogućiti.
- Osoba koja radi s mladima treba dobro poznavati temu kako bi pružio dodatne informacije o istraživačkim pitanjima kada sudionici predstavljaju svoj rad ili ako im je potrebna pomoć tijekom istraživanja.

Strategije prikupljanja sredstava za projekte

 Naziv radionice: Strategije prikupljanja sredstava za projekte

 Trajanje : 170 minuta

 Pozadina: Proces prikupljanja sredstava ključna je komponenta za uspješno pokretanje i održavanje projekata. Iako postoje različiti izvori financiranja i različite strategije, još uvijek je izazov među aktivistima, voditeljima projekata za mlade, školama i drugim relevantnim subjektima ili pojedincima osigurati financiranje i implementirati određene projekte u svojim zajednicama. Poznavajući te izazove i potrebu za ovim vještinama, ova radionica će sudionicima pružiti priliku za raspravu i učenje o strategijama prikupljanja sredstava, kao i o važnosti dobivanja sredstava za svoje projekte. Radionica uključuje i teorijsku prezentaciju omladinskog radnika s praktičnim primjerima postojećih metoda/izvora prikupljanja sredstava u mjestima gdje sudionici žive.

 Cilj radionice : Opremiti sudionike znanjem o učinkovitim tehnikama i metodama prikupljanja sredstava za projekte (eko) zajednice.

Specifični ciljevi radionice :

- Stvoriti prostor za razmišljanje o postojećim izvorima prikupljanja sredstava;
- Naučite o različitim učinkovitim izvorima financiranja i strategijama;
- Koristite timski rad i raspravu kako biste istražili kreativne pristupe prikupljanju sredstava.

 Kompetencije koje se razvijaju na radionici : osobne, socijalne kompetencije i kompetencije učenja; timski rad; analitičke vještine; komunikacija; kreativno razmišljanje; poduzetničke kompetencije; pismenost; kritičko mišljenje.

 Metodologija i metode : brainstorming; teorijsko izlaganje; tiho mozganje; grupni rad; prezentacije; rasprava.

Tijek radionice:

I. Uvod u radionicu (5 minuta)

Radionica počinje službenom dobrodošlicom omladinskog radnika i predstavljanjem ciljeva i dnevnog rasporeda radionice. Poziva sve sudionike da se predstave i iznesu svoju motivaciju za sudjelovanje na radionici.

II. Brainstorming: prikupljanje sredstava za moj projekt (15 minuta)

Osoba koja radi s mladima poziva sudionike na sesiju brainstorminga kao početnu aktivnost za

radionicu. Postavlja pitanje "Kako možete zatražiti financiranje za svoj projekt?". Sudionici imaju 15 minuta da razmisle o pitanju i podijele svoja znanja/mišljenja. Osoba koja radi s mladima zapisuje ključne riječi na flipchart papir.

III. Teorijska prezentacija – izvori financiranja projekata zajednice (30 minuta)

Radionica se nastavlja teorijskim izlaganjem o različitim izvorima financiranja dostupnim za projekte (eko) zajednice kao što su:

- Izvori financiranja projekata zajednice: državne potpore, neprofitne organizacije, programi društveno odgovornog poslovanja (CSR), zaklade
- Resursi za financiranje projekata zajednice: platforme za prikupljanje sredstava, lokalne tvrtke i gospodarske komore, obrazovne ustanove, međunarodne agencije za pomoć i razvoj, internetske baze podataka i direkcije za bespovratna sredstva, događaji prikupljanja sredstava u zajednici

IV. Tiho razmišljanje: ideje za prikupljanje sredstava za projekte (eko) zajednice (60 minuta)

Osoba koja radi s mladima upoznaje sudionike s metodom tihe oluje ideja. Obavještava ih da će sljedećih 30 minuta tiho hodati po radnoj sobi i dodavati svoje misli ili proširivati ideje na svaki komad papira na podu. Točnije, njihov je zadatak osmisliti ideje o tome kako se ideje za prikupljanje sredstava označene na flipchart papirima mogu dobro iskoristiti. Flipchart papiri sa sljedećim naslovima rašireni su po podu:

- Uradi sam radionice
- Prodaja u susjedstvu
- Izložba i prodaja umjetnina
- Personalizirana kampanja
- Tematske večere

V. Priprema prezentacija i izlaganja (60 minuta)

Osoba koja radi s mladima poziva sudionike da stanu uz jedan od radova na podu u skladu s njihovim interesom i/ili novim doprinosom koji su dali određenoj temi. Nakon što imate uravnotežen broj sudionika u svakoj grupi, dajte sudionicima 15 minuta da sažmu sadržaj na papirima i pripreme kratku prezentaciju. Svaka grupa zatim ima 5 minuta da predstavi sažetak svog rada. Nakon prezentacije slijedi sesija pitanja i odgovora koju je zaključio djelatnik s mladima.

Potreban materijal : flipchart papir, samoljepljivi papir, markeri, olovke, laptop, projektor.

Popratni dokumenti i dodatna literatura:

- **Brookes, A. (2023., 13. listopada).** Potpuni vodič za prikupljanje sredstava u zajednici – jednostavno prikupljanje sredstava. Blog Easyfundraising.
<https://www.easyfundraising.org.uk/blog/the-complete-guide-to-community-fundraising-strategies-ideas-and-best-practices/>
- **Seoadmin. (2024., 12. siječnja).** Ideje za prikupljanje sredstava za projekte zajednice – 2021. Pohvalite uspješno prikupljanje sredstava za projekte zajednice. Udruga Vatikanske skupine.
<https://vaticangroupassociation.org/fundraising-ideas-for-community-projects/>

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- U teorijsku prezentaciju i uvodnu aktivnost osoba koja radi s mladima treba uključiti i praktične primjere te postojeće nacionalne programe prikupljanja sredstava. Ovo je važno jer podupire učenje sudionika i pruža im korisne alate/informacije potrebne za njihove buduće inicijative.

Kreativne i uključive vještine rješavanja problema u ekološkim projektima

 Naziv radionice: Kreativne i inkluzivne vještine rješavanja problema u ekološkim projektima

 Trajanje : 180 minuta

 Pozadina: Izazovi zajednice i okoliša utječu na cijeli svijet. Postoji velika potreba za inovativnim i održivim rješenjima koja izravno uključuju članove zajednice, kao i potreba za edukacijom mladih ljudi da budu dio takvih inicijativa. Cilj ove radionice je opremiti sudionike kreativnim i inkluzivnim vještinama rješavanja problema posebno osmišljenim za (eko)projekte. Fokusirajući se na strukturirani pristup prepoznavanju i rješavanju ekoloških problema u zajednici, radionica predstavlja metodu SCAMPER—provjerenu tehniku za razvoj kreativnosti u procesima rješavanja problema. Sudionici će imati priliku kroz individualni, grupni rad i diskusiju identificirati zajednički problem koji žele riješiti, a također će od omladinskog radnika dobiti teorijske informacije o gore navedenoj tehnici. Metoda SCAMPER koristit će se za istraživanje inovativnih pristupa rješavanju problema i njihovu integraciju u učinkovite i utjecajne eko-projekte.

 Cilj radionice: Poticanje kreativnog i uključivog pristupa rješavanju izazova u projektima (eko) zajednice.

Specifični podciljevi radionice:

- Potaknite samorefleksiju i kritičko razmišljanje sudionika o pitanjima zajednice koja ih se tiču;
- Učenje o kreativnim i uključivim vještinama rješavanja problema i njihovoj važnosti u eko-projektima;
- Upoznavanje sudionika sa SCAMPER metodom;
- Poticati timski rad i raspravu o problemima zajednice i pronalaženje odgovarajućih rješenja za iste.

 Kompetencije koje se razvijaju radionicom: osobne, socijalne kompetencije i kompetencije učenja; timski rad; analitičke vještine; komunikacija; kreativno i kritičko mišljenje.

 Metodologija i metode: samorefleksija; rad u malim grupama; teorijsko izlaganje; prezentacija; rasprava.

Tijek radionice:

I. Uvod u radionicu (5 minuta)

Osoba koja radi s mladima uvodi sudionike u radionicu i ističe njezine ključne ciljeve, pozivajući sve da podijele svoju motivaciju za sudjelovanje.

II. Aktivnost samorefleksije (15 minuta)

Nakon uvoda, osoba koja radi s mladima poziva sudionike da pojedinačno razmisle o problemu zajednice ili okoliša koji ih se tiče, s posebnim naglaskom na to zašto to pitanje utječe na njih i njihovu zajednicu. Imaju 15 minuta, a svoje misli i ključne riječi zapisuju na ceduljice.

III. Rasprava u malim grupama (20 minuta)

Osoba koja radi s mladima dijeli sudionike u male grupe i poziva ih da u sljedećih 10 minuta s drugima podijele probleme koje su identificirali. Dalje ih potiče na raspravu o uzrocima i mogućim utjecajima tih problema. Nakon toga svaka grupa treba izabrati jedan problem od onih o kojima su raspravljali, onaj za koji vjeruju da se može riješiti eko-projektom. O tome će biti riječi u nastavku radionice. Imaju oko 10 minuta da odaberu problem.

IV. Teorijska prezentacija: SCAMPER metoda (15 minuta)

Omladinska radnica pripremila je detaljnu prezentaciju o metodi SCAMPER, koja je tehnika kreativnog razmišljanja koja potiče inovativno i lateralno razmišljanje. Prezentacija se sastoji od objašnjenja svakog elementa metode SCAMPER (zamijeniti, kombinirati, prilagoditi, modificirati, staviti u drugu upotrebu, eliminirati, preokrenuti). Osoba koja radi s mladima dodatno objašnjava da ova metoda može biti relevantna i za eko-projekte.

V. Rad u malim grupama: kreativne i inkluzivne vještine rješavanja problema u ekološkim projektima koristeći SCAMPER metodu (65 minuta)

Sudionici sada nastavljaju raditi na problemima koje su odabrali tijekom prethodnog dijela ove radionice. Za to koriste SCAMPER metodu koja će im pomoći razviti inovativna i inkluzivna rješenja koja će integrirati u eko-projekt koji će, osim izravnog rješavanja odabranog problema, biti usmjeren i na održivost i uključenost zajednice. Za grupni rad imaju 45 minuta, uključujući pripremu za izlaganje.

VI. Prezentacije i rasprava (60 minuta)

Osoba koja radi s mladima poziva sve grupe da se okupe kako bi predstavili svoj grupni rad. Svaka grupa ima 5–7 minuta za predstavljanje, nakon čega slijedi kratka sesija pitanja i odgovora. Zatim slijedi kratka rasprava o važnosti kreativnosti i uključivanja zajednice u rješavanje određenih problema, koju vodi osoba koja radi s mladima.

Potreban materijal: flipchart papir, samoljepljivi papir, flomasteri, olovke, laptop, projektor.

Popratni dokumenti i dodatna literatura:

- North, J. (2023., 25. srpnja). SCAMPER tehnika za kreativno rješavanje problema. Partnerstvo Big Bang.
<https://bigbangpartnership.co.uk/scamper/#:~:text=The%20SCAMPER%20technique%20is%20a,use%2C%20Eliminate%2C%20and%20Reverse>

Rješavanje sukoba i vještine pregovaranja unutar zajednice

 Nativna radionica: Rješavanje sukoba i vještine pregovaranja unutar zajednice

 Trajanje : 240 minuta

 Pozadina: Vještine rješavanja sukoba i vještine pregovaranja u provedbi projekata zajednice vrlo su važne jer ove vrste aktivnosti okupljaju ljude iz različitih sredina i stoga različita mišljenja i interesi mogu dovesti do rasprava, rasprava, neslaganja i mogu završiti sukobom. Sudionici imaju priliku istražiti različite strategije rješavanja sukoba kao što su izbjegavanje, natjecanje, prilagođavanje, suradnja i kompromis kroz scenarije igranja uloga. Ključni koraci za rješavanje sukoba također su obuhvaćeni teorijskim izlaganjem na ovoj radionici. Radionica se fokusira na definiranje osnovnih pregovaračkih vještina potrebnih za postizanje dogovora o inicijativama zajednice.

 Cilj radionice: Naučiti i istražiti osnove rješavanja sukoba i pregovaračkih vještina u rješavanju sukoba koji mogu nastati tijekom provedbe projekata ili inicijativa u zajednici.

Specifični podciljevi radionice:

- Stvorite prostor za učenje i istraživanje ključnih strategija za rješavanje sukoba;
- Naučite o koracima za rješavanje sukoba;
- Identificirati osnovne pregovaračke vještine relevantne za projekte zajednice;
- Poticati timski rad i komunikaciju za učinkovitu provedbu projekata zajednice i rješavanje sukoba;
- Koristite kreativno izražavanje kako biste naučili o rješavanju sukoba.

 Kompetencije koje se razvijaju radionicom: osobne, socijalne kompetencije i kompetencije učenja; timski rad; građanske kompetencije; analitičke vještine; komunikacija; kreativno izražavanje; kritičko mišljenje.

 Metodika i metode: rad u paru; igranje uloga; teorijsko izlaganje; rad u malim grupama; prezentacija; rasprava

Tijek radionice:

I.Uvod u radionicu (5 minuta)

Radionica počinje dobrodošlicom i uvodom u temu i ključne ciljeve od strane osobe koja radi s mladima. Zatim pita sudionike koja je njihova motivacija za sudjelovanje u radionici i koliko je tema relevantna za njihove projekte/inicijative u zajednici.

II. Discussion in Pairs (20 minutes)

Osoba koja radi s mladima poziva sudionike da rade u parovima s osobom koja sjedi do njih. Njihova je zadaća raspravljati o potencijalnim ili najčešćim sukobima koji se mogu pojaviti unutar njihovih projekata zajednice. Za ovu raspravu imaju 10 minuta, nakon čega će rezultate rasprave podijeliti s ostalima.

III. Igranje uloga: Strategije rješavanja sukoba I (60 minuta)

Osoba koja radi s mladima dijeli sudionike u male grupe i svakoj grupi daje komad papira koji sadrži jedan od sljedećih naslova/fraza: izbjegavanje, natjecanje, prilagodba, suradnja i kompromis. Mladi partner objašnjava da su to strategije za rješavanje sukoba i da ih trebaju istražiti i demonstrirati u grupama kroz igru uloga. Imaju 60 minuta za pripremu kratke igre uloga (2–3 minute) koja ilustrira kako se njihova dodijeljena strategija može koristiti za rješavanje sukoba tijekom provedbe projekta. Također mogu odabrati konfliktnu situaciju spomenutu tijekom prethodne rasprave.

IV. Igranje uloga: Strategije rješavanja sukoba II (35 minuta):

Sve grupe okupljaju se kako bi predstavile svoje igrokaze. Svaka grupa ima 2–3 minute da izvede igru uloga, nakon čega im sudionici i osoba koja radi s mladima daju povratnu informaciju o tome koju je strategiju rješavanja sukoba pojedina grupa odabrala.

V. Teorijska prezentacija o strategijama rješavanja sukoba i koracima za njihovo rješavanje (30 minuta)

Kada igra uloga završi, osoba koja radi s mladima daje kratku teorijsku prezentaciju o pet strategija sukoba: izbjegavanje, natjecanje, prilagodba, suradnja, kompromis. Prezentacija također uključuje ključne korake u rješavanju sukoba i osnovne pregovaračke vještine koje je predstavio Herity (2024.):

1. Priznajte sukob
2. Definirajte problem
3. Sastanite se na neutralnom terenu i neka svatko kaže svoje mišljenje
4. Dogovorite se oko rješenja
5. Odredite ulogu svake strane u rješenju.

VI. Rad u malim grupama – vještine pregovaranja (40 minuta)

Nakon teorijske prezentacije, sudionici se vraćaju u svoje grupe i rade na sljedećem zadatku. U ovoj aktivnosti imaju zadatak definirati određene pregovaračke vještine, razgovarati o njihovoj primjeni i navesti prednosti tih vještina u kontekstu zajednice. Također bi trebali uključiti u svoj rad neka objašnjenja o tome kako se pregovaračke vještine mogu praktično primijeniti u njihovim projektima. Za ovaj zadatak imaju 40 minuta uključujući pripremu za prezentacije.

VII. Prezentacije i rasprava (50 minuta)

Grupe se okupljaju kako bi prezentirale svoj rad na pregovaračkim vještinama. Osoba koja radi s mladima otvara sesiju pitanja i odgovora nakon svake prezentacije. Na kraju rezimira radionicu i ističe važnost učenja i vježbanja vještina rješavanja sukoba i pregovaranja.

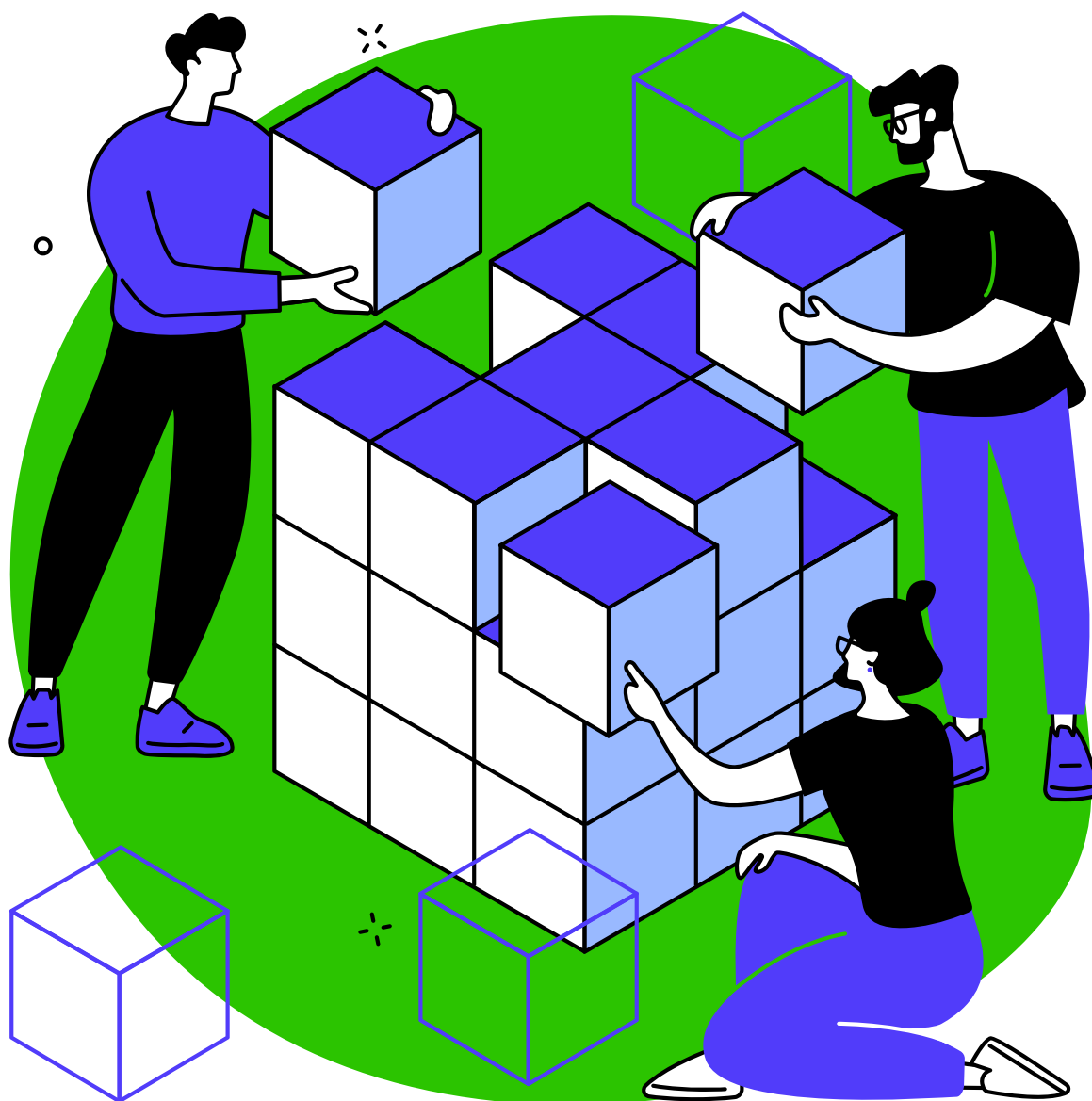
Potreban materijal : flipchart papir, samoljepljivi papir, markeri, olovke, laptop, projektor.

Popratni dokumenti i dodatna literatura:

- Herrity, J. (2024., 9. travnja). 5 strategija za rješavanje sukoba: koraci, prednosti i savjeti. Doista. <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/conflict-resolution-strategies>
- Indeed Uredništvo. (2023., 12. rujna). Ovladavanje vještinama pregovaranja: definicije, prednosti i primjeri. Doista. <https://in.indeed.com/career-advice/career-development/negotiation-skills>

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- Osoba koja radi s mladima trebala bi odvojiti dovoljno prostora i vremena za aktivnost igranja uloga. Ovo je neophodno kako bi sudionici uspješno istražili i demonstrirali danu strategiju, kao i da je sami razumiju. Također bi trebao biti dostupan svim grupama za pomoć i podršku u slučaju da naiđu na izazove tijekom rada.

Upravljanje vremenom i određivanje prioriteta za uspjeh projekta

 Naziv radionice: Upravljanje vremenom i određivanje prioriteta za uspjeh projekta

 Trajanje : 130 minuta

 Pozadina: Učinkovito upravljanje vremenom i određivanje prioriteta za uspjeh projekta vrlo su ključne vještine za svakoga tko je uključen u upravljanje projektom, posebno u okruženju u kojem su resursi često ograničeni. Na ovoj radionici sudionici imaju priliku sudjelovati u interaktivnim aktivnostima koje simuliraju izazove upravljanja projektima i važnost učinkovitog određivanja prioriteta zadataka. Usredotočenost na upravljanje vremenom i određivanje prioriteta dodatno je naglašena u sesijama brainstorminga, video projekcijama i raspravama, s glavnim ciljem pružanja praktičnog razumijevanja kako procijeniti i uskladiti projektne zadatke prema hitnosti i važnosti. Aktivnosti su osmišljene da pokažu scenarije upravljanja projektima iz stvarnog života i potaknu sudionike na kritičko razmišljanje i primjenu tehnika određivanja prioriteta kako bi se osigurao uspjeh projekta.

 Cilj radionice : Razumjeti ulogu i važnost upravljanja vremenom i određivanje prioriteta zadataka za učinkovitu provedbu projekta.

Specifični podciljevi radionice:

- Opremite sudionike osnovnim vještinama upravljanja vremenom i određivanja prioriteta koje poboljšavaju njihovu sposobnost planiranja, izvršenja i uspješnog upravljanja projektima kroz praktične aktivnosti;
- Poticanje timskog rada i komunikacije za proces donošenja odluka među sudionicima;
- Poticati kritičko mišljenje kroz praktične aktivnosti;
- Stvorite prostor za raspravu o budućim zadacima upravljanja projektima na temelju provedenih aktivnosti.

 Kompetencije koje se razvijaju radionicom: osobne, socijalne kompetencije i kompetencije učenja; timski rad; analitičke vještine; komunikacija; upravljanje vremenom; kritičko mišljenje.

 Metodika i metode: rad u paru; igra uloga; teorijsko izlaganje; rad u malim grupama; prezentacije; rasprava.

Tijek radionice:

I. Uvod u radionicu (5 minuta)

Osoba koja radi s mladima uvodi sudionike u radionicu i ističe njezine ključne ciljeve, pozivajući sve da podijele svoju motivaciju za sudjelovanje.

II. Brainstorming (20 minuta)

Osoba koja radi s mladima otvara sesiju brainstorminga postavljajući sudionicima sljedeće pitanje: Što smatrate prioritetom u svom životu? Koji su zadaci/obaveze koje prvo obavite kad se probudite?

Imaju 15–20 minuta za razgovor o tome dok osoba koja radi s mladima zapisuje ključne riječi na flip chart.

III. Video projekcija: Ključ uspješne provedbe i planiranja projekta (5 minuta)

Osoba koja radi s mladima prikazuje video vezan uz planiranje i provedbu projekta. Poziva sudionike da, gledajući video, na samoljepljive papiriće zapišu ključne zadatke i procese spomenute u videu, a koji se odnose na planiranje i provedbu projekta.

Ovaj video prikazuje:

- Upravljanje projektima. (2022., 28. studenog). Ključ uspješnog planiranja i rasporeda projekta [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=nexdRE6Um7U>

IV. Grupni rad – planiranje (30 minuta)

Nakon video projekcije, sudionici se pozivaju da formiraju male grupe od 3–5 članova. Osoba koja radi s mladima daje svakoj grupi set papirnatih čaša i marker. Osim toga, dobivaju kartice zadataka koje opisuju različite projektne aktivnosti kao što su:

- Provedite istraživanje tržišta
- Razviti marketinški plan
- Napravite proračun
- Dizajnirajte prototip proizvoda
- Planirajte događaj pokretanja
- Nacrt prijedloga projekta
- Provedite analizu rizika
- Razviti web stranicu
- Organizirajte timske sastanke
- Zaposlite osoblje
- Provedite pilot test
- Ocijenite povratne informacije
- Prilagodite plan projekta
- Pripremite završno izvješće
- Zatvorite projekt

Zatim, osoba koja radi s mladima daje sljedeće zadatke svakoj grupi:

1. Na svaku šalicu napišite po jedan zadatak, vodeći računa o težini svakog zadatka u smislu prioriteta i potrebnog vremena.
2. Izgradite kulu od čaša na svom stolu. Redoslijed kojim slažete čaše trebao bi predstavljati logičan slijed i prioritet zadataka u projektu. Stabilnost tornja simbolizira dobro strukturiran plan projekta.
3. Vremenski izazov: Imate ograničeno vrijeme za raspravu, određivanje prioriteta i slaganje čaša. Imate ukupno 15 minuta i morate se uvjeriti da je toranj stabilan.

Nakon dobivenih uputa grupe počinju s radom u trajanju od 15 minuta.

V. Prezentacije (30 minuta):

Osoba koja radi s mladima poziva svaku grupu da predstavi svoju kulu od naočala i objasni logiku iza slijeda zadataka. Vodite raspravu o svim izazovima s kojima su se suočili tijekom procesa.

○ VI. Rasprava i izvješće (40 minuta)

Osoba koja radi s mladima poziva sve sudionike na raspravu o korištenim strategijama, važnosti određivanja prioriteta zadataka i kako je ova vježba povezana sa stvarnim upravljanjem projektom. Za raspravu se koriste sljedeća pitanja:

- Po kojem ste kriteriju odredili redoslijed zadataka na svojim naočalama?
- Kako je vaš tim odlučio o važnosti svakog zadatka?
- Je li bilo nesuglasica i kako su se rješavale?
- Kako je broj dostupnih čaša utjecao na vaše odluke?
- Koji su bili najveći izazovi u izgradnji vašeg staklenog tornja?
- Je li bilo trenutaka kada ste morali preuređivati svoj toranj?

Nakon ovog dijela, osoba koja radi s mladima više se fokusira na točke učenja i nastavlja voditi raspravu postavljajući sljedeća pitanja:

- Koje su ključne točke učenja iz ove aktivnosti?
- Kako se načela određivanja prioriteta zadataka i planiranja mogu primijeniti na vaše trenutne ili nadolazeće projekte?
- Kako su zadaci na dnu vašeg tornja utjecali na stabilnost i uspjeh strukture vašeg projekta?
- Kako je rad u kratkom roku utjecao na vaš proces donošenja odluka?
- Koje strategije mogu biti korisne za učinkovito upravljanje vremenom u stvarnim projektima?
- Na temelju ove aktivnosti, kako ćete u budućnosti drugačije pristupiti sličnim zadacima?

Potrebni materijali : flipchart papir, samoljepljivi papir, flomasteri, olovke, laptop, projektor, set papirnatih čaša za svaku grupu, set kartica s ispisanim projektnim zadacima za svaku grupu.

Popratni dokumenti i dodatna literatura:

- **Suslov, E. (2023., 12. listopada). Umijeće balansiranja vremena: Najbolje prakse za upravljanje vremenom u upravljanju projektima. PPM Express. <https://ppm.express/blog/time-management-in-pm/>**

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- Kroz uvodne aktivnosti, osoba koja radi s mladima treba razumjeti razinu znanja sudionika o projektu i upravljanju vremenom. Ako je potrebno, trebao bi pružiti neke teorijske informacije nakon aktivnosti video projekcije.

Društveni mediji i marketing za projekte (eko) zajednice

 Naziv radionice: Društveni mediji i marketing za projekte (eko) zajednice

 Trajanje : 120 minuta

 Pozadina: U današnjem digitalnom dobu korištenje društvenih medija i marketinga ključno je za uspjeh projekata zajednice i bilo kojeg projekta općenito. Ova je radionica osmišljena kako bi sudionicima pružila priliku da iskoriste svoje talente i kreativnost za promicanje svojih inicijativa. Sudionici će imati priliku uključiti se u praktičnu aktivnost za izradu vizualnih plakata koji prikazuju ideje i vrijednosti projekata u njihovoj zajednici. Radionica je popraćena izložbom koja dodatno unapređuje marketinške vještine sudionika za promicanje kreativnog rada. Nadalje, ova radionica nudi sudionicima priliku za raspravu i istraživanje kako koristiti različite platforme društvenih medija za povećanje doseg a i utjecaja, raspravu o važnosti marketinga i društvenih medija za projekte zajednice.

 Cilj radionice : Kroz kreativne aktivnosti i raspravu istražiti ulogu i važnost društvenih medija i marketinških platformi u promicanju projekata zajednice.

Specifični podciljevi radionice:

- Potaknite kreativnost u marketingu i sadržaju društvenih medija uključivanjem sudionika u aktivnosti stvaranja postera;
- Stvoriti prilike za sudionike da podijele svoje marketinške strategije i dobiju konstruktivne povratne informacije;
- Stvorite prostor za raspravu o marketinškim strategijama relevantnim za projekte zajednice, kao i za isticanje važnosti društvenih medija i marketinga u današnjoj digitalnoj eri.

 Kompetencije koje se razvijaju radionicom: osobne, socijalne kompetencije i kompetencije učenja; prezentacijske vještine; samorefleksija; analitičke vještine; komunikacija; kreativno izražavanje; kritičko mišljenje.

 Metodologija i metode: izrada plakata; izložba; rasprava.

Tijek radionice:

I. Uvod u radionicu (5 minuta)

Osoba koja radi s mladima uvodi sudionike u radionicu i ističe njezine ključne ciljeve te ih zatim motivira za sudjelovanje u radionici.

II. Izrada plakata (65 minuta)

Osoba koja radi s mladima pita sudionike postoji li inicijativa ili projekt koji im se sviđa, jesu li bili uključeni, jesu li trenutno uključeni ili planiraju biti uključeni u neki. Sudionici dijele svoje uvide. Nakon ovog kratkog razgovora, sudionici su obaviješteni da će na ovoj radionici imati priliku izraditi plakat koji će predstavljati navedene projekte/inicijative ili bilo koje druge koje bi željeli prikazati. Osoba koja radi s mladima nadalje objašnjava da ova aktivnost služi kao alat za vizualizaciju za konkretno izražavanje ciljeva projekta, koristi i utjeća na zajednicu. Točnije, prilikom dizajniranja ovog postera, sudionici bi trebali razmišljati o tome kao o načinu promoviranja projekta, tako da to može biti poster za društvene mreže ili drugi vizualni sadržaj u marketinške svrhe. Sudionicima su osigurani materijali kao što su markeri, papir, novine i drugi materijali za poticanje kreativnosti i angažmana. Za izradu plakata imaju 60 minuta.

III. Izložba plakata (20 minuta)

Kada su svi plakati gotovi, osoba koja radi s mladima poziva sudionike da ih postave na zid ili na mjesto koje sami odaberu. U sljedećih 10-15 minuta mogu prošetati i pogledati izložbu plakata.

IV. Grupna rasprava: Važnost društvenih medija i marketinga (30 minuta)

Nakon izložbe, osoba koja radi s mladima poziva sve sudionike na raspravu o tome zašto su učinkovit marketing i korištenje društvenih medija ključni za uspjeh projekata zajednice. Koristite sljedeća pitanja za raspravu:

- Kako društveni mediji mogu pomoći u povećanju vidljivosti naših projekata zajednice? Možete li navesti primjere onoga što ste vidjeli na plakatima?
- Na temelju projekata koje ste danas vidjeli, koje su vrste sadržaja po vašem mišljenju najučinkovitije u angažiranju zajednice na društvenim mrežama?
- Koji su potencijalni izazovi s kojima bismo se mogli suočiti kada koristimo društvene medije za promociju naših projekata?
- Tko je ciljna publika vašeg projekta i kako bi im se svidio vaš poster?
- Koje konkretne akcije se nadate potaknuti objavljivanjem svog projekta na društvenim medijima?
- Kako možemo mjeriti uspjeh naše promocije na društvenim mrežama?

Potrebni materijali : flipchart papir, samoljepljivi papir, markeri, olovke, prijenosno računalo, projektor, novine, bojice i drugi materijali koji bi sudionicima mogli biti od koristi za izradu plakata.

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- Preporuka je da omladinski radnici pripreme primjere uspješnih promocija i kampanja na društvenim mrežama kao inspiraciju za sudionike ove radionice.

Vještine zagovaranja i lobiranja za projekte (eko) zajednice

 Naziv radionice: Vještine zagovaranja i lobiranja za projekte (eko) zajednice

 Trajanje : 220 minuta

 Pozadina: Ova je radionica osmišljena kao podrška razvoju vještina sudionika za učinkovito zagovaranje ekoloških i lokalnih inicijativa. Na ovoj radionici sudionici imaju priliku upoznati se s konceptom zagovaranja i vještinama lobiranja te dodatno istražiti praktične alate za razvoj kampanje, od postavljanja jasnih ciljeva i kreiranja poruka do odabira strateških taktika javnog angažmana i izravnog lobiranja. Oni će proći kroz scenarije simulacije, uključiti se u uloge različitih dionika u gradu/zajednici, izraditi nacrt kampanje i dalje pregovarati i nadzirati druge skupine u usvajanju predložene kampanje. Ova radionica ima za cilj osnažiti sudionike da postanu budući lideri zajednice i zagovornici zaštite okoliša, da koriste svoj glas za rješavanje problema zajednice i da ostvare dugoročni utjecaj na svoje zajednice.

 Cilj radionice: Stvoriti prostor za praktično učenje o vještinama zagovaranja i lobiranja za projekte zajednice uz integraciju pregovaračkog procesa.

Specifični podciljevi radionice:

- Razumjeti osnove zagovaranja i lobiranja u kontekstu projekata (eko) zajednice;
- Vježbajte razvijanje i predstavljanje kampanja javnog zagovaranja;
- Stvoriti prostor za raspravu i kritičko razmišljanje;
- Unaprijediti vještine pregovaranja i lobiranja sudionika.

 Kompetencije koje se razvijaju radionicom: osobne, socijalne kompetencije i kompetencije učenja; prezentacijske vještine; analitičke vještine; komunikacija; građanske kompetencije; kritičko mišljenje.

 Metodologija i metode: teorijsko izlaganje, aktivnost kreiranja kampanje; rasprava; refleksija i povratna informacija.

Tijek radionice:

I. Uvod u radionicu i temu (20 minuta)

Osoba koja radi s mladima uvodi sudionike u radionicu i ističe njezine ključne ciljeve, pozivajući sve da podijele svoju motivaciju za sudjelovanje. Potom ih upoznaje s temom, točnije informira ih o pojmu zagovaranja i lobiranja, ističući njihovu ključnu ulogu u promicanju promjena okoliša i zajednice. Osim toga, napominje da je u svakoj inicijativi (eko) zajednice drugačija prisutnost dionika te da oni općenito imaju različite interese, pa je važnost strateškog komuniciranja ključna u tim procesima.

II. Vještine zagovaranja i lobiranja za projekte (eko) zajednice – uvod i formiranje grupe (15 minuta)

Osoba koja radi s mladima dijeli sudionike u 4 grupe. Svaka grupa dobiva karticu na kojoj je ispisano ime jednog zainteresiranog. Kartice dionika imaju sljedeće naslove: članovi zajednice, vlasnici tvrtki, službenici lokalne uprave, predstavnici OCD-a. Naslov kartice predstavlja njihovu ulogu u zajednici i sada bi u toj ulozi trebali, kao grupa, zastupati njihov interes.

Nakon formiranja grupa, osoba koja radi s mladima svima daje sljedeći zadatak: "Kao grupa različitih predstavnika, morate raditi na kreiranju kampanje za pretvaranje stare napuštene zgrade u eko-centar grada." Trebali biste raditi na razvijanju specifičnih potreba, ciljeva, akcijskih planova, poruka lobiranja i još mnogo toga sa svojim članovima tima tijekom sljedećih 45 minuta u skladu s vašim potrebama i ulogom. Nakon 45 minuta slijedi prezentacija kampanja, nakon čega slijedi 90-minutni sastanak s ostalim predstavnicima grada na kojem će se razgovarati i dogovarati razvoj kampanje."

III. Vještine zagovaranja i lobiranja za projekte (eko) zajednice – grupni rad (45 minuta)

Sve grupe rade na svom zadatku sljedećih 45 minuta. Osoba koja radi s mladima ostaje na raspolaganju u slučaju da su im potrebna dodatna pojašnjenja ili dodatne informacije.

IV. Vještine zagovaranja i lobiranja za projekte (eko) zajednice – prezentacije kampanja (20 minuta)

Sve grupe okupljaju se kako bi predstavile svoje kampanje. Osoba koja radi s mladima svakoj grupi daje 5 minuta da predstavi svoj rad. Svaka grupa opisuje zašto je njihova kampanja najprikladnija za rješavanje problema zajednice.

V. Vještine zagovaranja i lobiranja za projekte (eko) zajednice – sastanak dionika i pregovaranje (90 minuta)

Nakon prezentacije, osoba koja radi s mladima najavljuje sastanak dionika i sesiju pregovora. Poziva sudionike da pristupom razumijevanja i učinkovitom komunikacijom postignu zajednički dogovor o kreiranju kampanje. Sastanak traje 90 minuta.

VI. Grupno razmišljanje i povratna informacija (30 minuta)

Nakon sastanka dionika i pregovora, osoba koja radi s mladima poziva sve sudionike da razmisle o strategijama koje su koristili za pregovore. Nakon toga, pokreće se rasprava i sudionici mogu dati povratne informacije o tome što je bilo učinkovito i s kojim su se izazovima suočili. Na kraju ističe važnost aktivnosti ističući kako je ideja cijele aktivnosti bila poticanje razvoja vještina zagovaranja, lobiranja i pregovaranja jer su one prijeko potrebne za rješavanje problema zajednice.

Potreban materijal : flipchart papiri, samoljepljivi papiri, flomasteri, olovke, laptop, projektor, pripremljene kartice s nazivima uloga.

Popratni dokumenti i dodatna literatura:

- AIPP. 2013. Priručnik za obuku o vještinama zagovaranja, lobiranja i pregovaranja za autohtone narode u klimatskim promjenama i REDD+. Pakt azijskih domorodačkih naroda: Chiang Mai, Tajland

2. DIO: RADIONICE ZA RADNIKE S MLADIMA (I UČITELJE)

- Antje. (2024., 16. svibnja). Lobiranje i zagovaranje: Započnite ovdje. Commons.. <https://commonslibrary.org/lobbying-and-advocacy-start-here/>

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- Važno je da se sudionici osjećaju sigurno i samouvjereno u svojoj dodijeljenoj ulozi. Osoblje koje radi s mladima treba biti fleksibilno u grupiranju i dopustiti sudionicima da mijenjaju grupe ako im je to ugodnije.
- Tijekom simuliranog sastanka, osoba koja radi s mladima ne bi se trebala miješati u raspravu. U slučaju da komunikacija među skupinama eskalira do sukoba, isključivanja ili bilo kojeg oblika diskriminacije, tada bi osoba koja radi s mladima trebala uskočiti i moderirati sastanak.

Inkluzija i interkulturalno učenje u projektima (eko) zajednice

 Naziv radionice: Inkluzija i interkulturalno učenje u projektima (eko) zajednice

 Trajanje : 150 minuta

 Pozadina: Projekti (eko) zajednice uvijek uključuju različite skupine pojedinaca s različitim kulturnim pozadinama i perspektivama. Ova je radionica osmišljena kako bi se poboljšalo razumijevanje i vještine sudionika u poticanju inkluzije i interkulturalnog učenja unutar njihovih inicijativa u zajednici te kako bi shvatili pozitivne aspekte toga. Na ovoj radionici sudionici će komunicirati jedni s drugima kroz format rasprave "Svjetska kava". Imat će priliku istražiti različita pitanja o tome što znači biti inkluzivan, kako s poštovanjem učiti o različitim kulturama i utjecaju različitih perspektiva na uspjeh projekta.

 Cilj radionice: Promicati inkluziju i interkulturalno razumijevanje unutar projekata (eko) zajednice kroz interaktivne aktivnosti i rasprave.

Specifični podciljevi radionice:

- Razumjeti važnost inkluzije i interkulturalnog učenja unutar projekata zajednice;
- Naglasite važnost različitosti i unošenja različitih vrijednosti u projekt;
- Koristite interaktivne aktivnosti za poticanje komunikacije i timskog rada među sudionicima;
- Stvorite prostor za raspravu na temu inkluzije i interkulturalnog učenja.

 Kompetencije koje se razvijaju radionicom: osobne, socijalne kompetencije i kompetencije učenja; prezentacijske vještine; analitičke vještine; komunikacija; građanske kompetencije; kritičko mišljenje.

 Metodologija i metode: svjetska kava; prezentacija; rasprava.

Tijek radionice:

I. Uvod u radionicu i temu (15 minuta)

Osoba koja radi s mladima uvodi sudionike u radionicu i ističe njezine ključne ciljeve, pozivajući sve da podijele svoju motivaciju za sudjelovanje. Zatim ih uvodi u temu i pruža informacije o važnosti istraživanja i poboljšanja razumijevanja inkluzije i interkulturalnog učenja unutar projekata (eko) zajednice.

II. Metoda "Svjetske kave" (70 minuta)

Osoba koja radi s mladima dijeli sudionike u 5 malih grupa. svaka grupa dobiva flipchart papir s jednom od sljedećih tema/pitanja za rad:

- Što znači biti uključen u tim ili grupu?
- Kako možemo učiti o različitim kulturama na zabavan način pun poštovanja?
- Zašto je važno da se svi osjećaju uključenima u projekte zajednice?
- Što možete učiniti ako vidite da je netko izostavljen?
- Kako razumijevanje različitih perspektiva čini projekt boljim?
- Osoba koja radi s mladima objašnjava da će ova aktivnost biti organizirana prema metodi

World Cafea, u kojoj prvo počnu davati 15 minuta u svom izvornom pitanju, a zatim se svakih 10 minuta sele za drugi stol kako bi dali druga pitanja. Drugo pravilo je da svaka grupa imenuje moderatora i ta osoba će cijelo vrijeme biti za prvobitnim stolom kako bi svaku sljedeću grupu upoznala s temom i iznijela ono o čemu se već raspravljalo. Na kraju, grupe se pridružuju početnom stolu i koriste preostalih 15 minuta za sumiranje doprinosa i pripremu za prezentaciju. Cijeli proces traje 70 minuta.

III. Prezentacije i rasprava (65 minuta)

Nakon procesa svjetskog kafića, sve grupe se okupljaju kako bi predstavile sažetak svog rada. Osoba koja radi s mladima daje svakoj grupi 5 minuta za prezentaciju, nakon čega slijede pitanja i komentari. Na kraju postavlja dodatna pitanja kako bi potaknuo sudionike na razmišljanje o onome što su naučili:

- Koje su se zajedničke teme pojavile o inkluziji i interkulturalnom učenju?
- Koje ste nove uvide stekli slušajući različite perspektive?
- Koje konkretne radnje možete poduzeti za poticanje inkluzije i interkulturalnog učenja u svojim projektima?

Potrebni materijali : flipchart papiri, samoljepljivi papiri, flomasteri, olovke, laptop, projektor, pripremljeni flipchart papiri s pitanjima, tablica za svaku grupu.

Preporuke za mlade radnike koji će provoditi ovu radionicu :

- Osobe koje rade s mladima trebaju biti fleksibilne u pogledu vremena, osobito u posljednjem krugu Svjetske metode kave te tijekom prezentacija i rasprava koje slijede. Ovo su važni dijelovi radionice za proces učenja i refleksije.

Književnost

- AIPP. 2013. Priručnik za obuku o vještinama zagovaranja, lobiranja i pregovaranja za autohtone narode u klimatskim promjenama i REDD+. Pakt azijskih domorodačkih naroda: Chiang Mai, Tajland
- KATALOG ŠKOLSKIH PROJEKATA INKLUZIVNOG OBRAZOVANJA u Jugoistočnoj Europi. (2015). U Vijeću Europe. Zajednički program EU/CoE Regionalna podrška inkluzivnom obrazovanju. <https://pjp-eu.coe.int/inclusive-education/images/catalogue%20of%20school%20projects%20on%20inclusive%20education%20final%20pdf.pdf>
- Gale, A., Chapman, J., White, D., Ahluwalia, P., Williamson, A., Peacock, K., Akagbosu, R., Lepine, T., Arizor, I., Bone, L., Brown, J., Fahrngruber, A., Goldberg-Flood, A., Kovirineni, S., Lamb-Laurin, S., Zia, N., Innocent, S., Lee, W., Moran, G., . . . Cooke, S. (2022). O prihvatanju koncepta rješavanja ekoloških problema: perspektiva pripravnika o ključnim elementima uspjeha, bitnim vještinama i načinu razmišljanja. Ekološke revije, 30(1), 1–9. <https://doi.org/10.1139/er-2021-0040>
- Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD). (2018). PRIPREMA NAŠE MLADE ZA UKLJUČIV I ODRŽIV SVIJET. U OECD-u. <https://www.oecd.org/pisa/Preparing-youth-inclusive-sustainable-world.pdf>
- Raoult, D. (2023). Rješavanje problema napuštanja škole: Osnaživanje učenika za uspjeh. [www.eduscires.com. https://doi.org/10.22521/JESR.2023.13.1.06](https://doi.org/10.22521/JESR.2023.13.1.06)
- Rehman, N., Zhang, W., Mahmood, A., Fareed, MZ, i Batool, S. (2023.). Poticanje vještina dvadeset prvog stoljeća među učenicima osnovnih škola kroz učenje temeljeno na matematičkim projektima. Komunikacije humanističkih i društvenih znanosti, 10(1). <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01914-5>
- Rješenja, D. (n.d.). 15 učinkovitih strategija za prevenciju osipanja. ESLplus. <https://eslplus.eu/15-effective-strategies-for-dropout-prevention>
- Suzie i Suzie. (2024., 15. travnja). Napuštanje škole: strategije i alati za borbu protiv njega. DYNSEO. <https://www.dynseo.com/en/school-dropout-strategies-and-tools-to-combat-it/>
- UNICEF i UIS, Praćenje sudjelovanja u obrazovanju: Okvir za praćenje djece i adolescenata koji ne pohađaju školu ili su u opasnosti od napuštanja. UNICEF-ova serija o sudjelovanju u obrazovanju i prevenciji prekida školovanja, Vol. I. Ženeva: Regionalni ured UNICEF-a za srednju i istočnu Europu i Zajednicu neovisnih država, 2016.

IZDAVAČ :

Centar za neformalno obrazovanje i celoživotno učenje, Srbija

**Sufinancira
Europska unija**

Financirano sredstvima Europske unije. Izneseni stavovi i mišljenja su stavovi i mišljenja autora i ne moraju se podudarati sa stavovima i mišljenjima Europske unije ili Europske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Europska unija ni EACEA ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

